

PARAPHRASE

VAN HET BOEK VAN DEN PROFEET

A M O S

EN VAN HET BOEK VAN DEN PROFEET

O B A D J A H

TER INLEIDING.

§ 1. *De profet.*

In Tekoa, niet zoo heel ver van Bethlehem, waar de herders ten tijde van Jezus' geboorte de nachtwacht hielden over hun kudde, is Amos groot geworden. Geestelijk was hij hunner een, daar hij ook zelf de verlossing Israëls verwachtte, en uitzag naar den dag, dat de „vervallen hut van David weer opgericht” zou worden (9 : 11). Wat de maatschappelijke positie betreft, was er wel eenig verschil, in zoverre onze profet geen gewoon schaapherder, maar schapenfokker¹⁾ of vee-bezitter was, zooals uit den aanhef van zijn boek blijkt, waar hij zichzelf voorstelt als te behooren tot het gilde der „Schapenfokkers van Tekoa”. Voegt men hierbij, dat Amos zich behalve op de veeteelt ook op den tuinbouw heeft toegelegd, en als nevenbedrijf dat van „sycomoren²⁾-kweeker³⁾” uitoefende, dan krijgt men wel den indruk, dat hij een min of meer welgestelde boer was. Intusschen bleef hij voldoende „kind der woestijn”, beter: eenvoudig kind van God en vooral getrouw profet, om te kunnen protesteeren en profeteeren tegen de weelde-uitspattingen, sociaal onrecht en alle andere ongerechtigheden waaraan de rijkgeworden kooplieden in hun deftige patriciërshuizen „in de stad” zich te buiten gingen.

Mede door zijn maatschappelijk *beroep* is Amos tot zijn profetisch *ambt* voorbereid.

Het vermoeden is gewettigd, dat Amos een reizend en trekkend leven leidde. Z'n vak van schapenfokker bracht dat zoo mee. Met z'n collega's bezocht hij op regelde tijden de markten in de steden voor den in- en verkoop van schapen en wol. Daar zag en hoorde hij dan wel een en ander, want hij had zijn oogen en ooren goed open. Hij was geen „vreemdeling in Jeruzalem” gebleven, maar evenmin in Bethel en Samaria, de steden waar later „zijn krachten het meest geschied” zijn. Daar is hij met de moreele en religieuze corruptie van Israël zelf in aanraking gekomen, en dézen man had God nu juist noodig: een man die het léven

¹⁾ Dit is de eigenlijke beteekenis van „noked” in Amos 1 : 1, dat de St. Vertalers met „veeherder” weergeven. In 2 Kon. 3 : 4 heet Mesa, de koning der Moabieten eveneens „noked”, wat de Statenvertalers daar met „veehandelaar” hebben weergegeven.

²⁾ Een soort moerbeivijgen.

³⁾ Zie bij 7 : 14 St. vert.: „ik las wilde vijgen af”.

kende, die tegen den afval en de decadentie tóórnen kon, maar er zich ook over kon bedroeven; een man vooral, die voor dat volk bidden kon (7 : 2) en het terugroepen tot den levenden God (5 : 6) met het doordringende: zóó zegt de Heere.

In den aanhef van zijn boek: „de woorden van Amos, die onder de schapenfokkers uit Tekoa was”, stelt Amos niet zoozeer zichzelf voor, want men herkende onmiddellijk deze bekende verschijning „onder de schapenfokkers”, maar hij dient hier zich zelf *ambtelijk* aan: de marktkoopman van vroeger is nu profeet geworden. Z'n profetische roeping wordt niet in den breede gememoreerd, maar het feit zelf blijkt duidelijk uit wat hij tot Amazia, den priester te Bethel zegt: „Jahve haalde mij achter het kleinvee vandaan, en Jahve zeide tot mij: ga profeteeren over mijn volk Israël” (7 : 15). Zooals de leeuwen brullen in Juda's woestijnen, heeft hij God hooren spreken. Aan die roeping heeft hij wel *willen* maar niet *kunnen* ontkomen: „De leeuw heeft gebruld — wie zou dan niet vreezen? De Heere Jahve heeft gesproken, — wie zou dan niet profeteeren? (3 : 8). Op de markten verheft hij nu zijn stem. Bij de altaren doet hij z'n boodschap hooren. Bij de feesten slaat z'n bliksemende woord in. De elpenbeenen paleizen dreunen van den donder van zijn woorden. Als een bliksemstraal flitst deze koopman-profeet-schapenfokker door de steden van het Tienstammenrijk heen, nu eens in Bethel, dan weer in Samaria. En hij maakt de menschen zoo onrustig — de leeuw heeft gebruld!

Gemakkelijk is het Amos stellig niet gevallen, zijn eigen volk Gods oordeelen aan te zeggen. Niet voor niet heeft hij tegen zijn roeping ingeworsteld en niet voor niet draagt hij den naam: Amos, die „drager van een last” beteekent. Hij doet het met stokkende stem, en met tranen in de oogen. En met een gebed in de ziel: „Heere Jahve, vergeef toch! Hoe zou Jakob stand kunnen houden, hij is immers klein!” (7 : 2b).

§ 2. De prediking.

De prediking van Amos is kort en goed te karakteriseeren als *verbonds-prediking*. Twee — in casu de Heere en Israël — kunnen alleen samengaan, tenzij zij het samen eens zijn (3 : 2). Dit beteekent niet slechts, dat Israël moet bedenken, dat in elk verbond twee deelen begrepen zijn, maar veelmeer dat het moet begrijpen, dat de band tusschen God en Zijn volk een *religieus-ethisch* karakter moet dragen, hetgeen culmineert in Amos' oproep tot waarachtig verbondsleven: Zoek Mij en leef (5 : 4a): voorwaarde tot het leven is het zoeken van den Heere Zelf en niet het Zijne.

Deze prediking was noodig, omdat men niet eens kon zeggen, dat in die dagen de verbondsbeschouwing onder het volk „gederailleerd” was, maar zeer bepaald verheidensch. De verhouding tusschen den Heere en Israël werd bepaald, meende men, door een zekere natuur-noodwendigheid, zooals naar heidensche opvatting het volk en de volksgod bijeen hooren. De super-natie van uitverkorenen en troetelkinderen Gods, het volk uit Abraham gesproten kòn eenvoudig niet verloren gaan. Een eenvoudige rasoverweging maakte dat reeds onmogelijk, maar voortz werden den Heere tal van vrijwillige offers ontstoken en nooit werden de heilige plaatsen drukker door scharen pelgrims bezocht, hetgeen den Heere toch stellig wel gunstig moest stemmen! Met opzijetting van alle eischen der zedewet, speciaal den eisch der gerechtigheid, leefde het vleeschlijk Israël gerust in Sion, en dachten de zekeren op den berg Samaria dat de „Jom Jahve”, de dag des Heeren hun perse heil zou brengen, terwijl Amos daartegenover volhoudt, dat deze tot caricatuur verwrongen verbondsbetrekking des te meer gevaar zal opleveren: uit alle geslachten des aardrijks heeft de Heere hen alleen gekend; daarom zal Hij bij hèn gewis al hun ongerechtigheden thuiszoeken (3 : 1).

Hieruit volgt, dat Amos zich niet alleen bepaalt tot het rechtzetten van de scheefgetrokken verbondsbeschouwing, maar dat hij ook met klem verkondigt den *verbondszegen* en den *verbondsvloek*.

Dat het laatste — het aanzeggen van de verbondswraak — overheerscht bij Amos, ligt in de gegeven omstandigheden voor de hand. De veruitwendigde verbondsléer máákt inderdaad goddelooze en zorgelooze menschen, waar de weelde van den tijd (we leven onder de voorspoedige regeering van Jerobeam II) nog het hare toedeed: het waren ook toen sterke beenen die de weelde kunnen dragen. Een tijd van voorspoed is voor de kerk nooit een periode van krachtig geloofsleven geweest. Als de kerken van goud zijn, zijn de christenen vaak niet eens van hout. „Israël was als een prachtig mahoniehouten meubel, waarin de houtworm alles heeft aangetast”¹⁾.

Van die innerlijke verrotting, ondanks den schoonen, uitwendigen schijn, ontwerpt de profeet Amos een droevig beeld. De *religie* is gedegenereerd, omdat de *gezindheid* van de offeraars niet deugt: hun uiterlijk eeren van God is in flagranten strijd met hun levenswandel, en de offers die ze den Heere brengen zijn gestolen door afpersing van den kleinen man. Daarom toornst Amos ook zeer tegen de *sociale* ongerechtigheid. Hij is geen socialist die eigendom diefstal noemt, maar aan den rijkdom

1) Gispén: Uit het leven der profeten blz. 20.

van Israël kleeft het bloed der armen, en men verkoopt den nooddriftige als slaaf om een bagatel als..... een paar schoenen. De aanzienlijke stedelingen mergelen de boeren uit, en eischen van hen buitensporige rente (5 : 11). De kooplieden gebruiken valsche maten en gewichten. Als het sabbat is, hÿgen ze ernaar dat de sabbat voorbij is, om hun werken der duisternis te kunnen hervatten (8 : 4—6); de rechters laten zich omkopen (5 : 12); zedenschandalen zijn aan de orde van den dag (2 : 6); losbandigheid en drinkgelagen zijn de ornamenten van het leven geworden (4 : 1). En intusschen zingen zij de Psalmen Davids. Dat deze menschen onder dit alles vrij gerust zijn, is tot daar aan toe, maar dat ze nòg den Dag des Heeren begéeren (5 : 18) in de meening dat Gods bliksem alleen in de heidenwereld kan inslaan, dat schreit ten hemel!

Daarom verkondigt Amos 's Heeren verbondsvloek. Hij is vóór alles boet-profeet. Het onweer is niet van de lucht. Wel rommelt het eerst boven de heidenvolken, maar straks slaat de bliksem ook in Jozefs huis in. (h. 1 en 2).

„Zie, Ik zal het onder u doen kraken
Zooals een wagen kraakt, die vol garven is.”
Dan weet de snelle niet te vluchten,
de sterke zijn kracht niet aan te wenden,
de held zijn leven niet te redden. (2 : 13, 14)

Ook zal:

De vijand het land doorkruisen
en zal uw sterkte van u doen afdalen
en uw paleizen zullen geplunderd worden. (3 : 11)

En de rest, die nog overbleef, zal in ballingschap gevoerd worden

„Voorbij Damascus”
Zegt Hij, Wiens naam is Jahve
de God der heirscharen. (5 : 27).

Maar al overheerscht de gerichtsprediking, er is toch ook sprake van den *verbondszegen*. Er is een heilige rest, een overblijfsel naar de verkiesing der genade. En voor hen, die zijn Verbond en woorden als hun schatten gadeslaan, die zich bekeeren op de prediking van Amos den profeet, en niet Bethel langer zoeken maar den Heere, en leven willen

naar Zijn Verbond, breekt het licht door de donkere gerichtswolken heen:

Dan zullen de bergen druipen van most
en al de heuvelen (erin) versmelten
Dan zal Ik Israël, Mijn volk
van schuldbeslag ontheffen. (9 : 13, 14)

Zoo is dan Amos de rechte bedienaar van de sleutelen des hemelrijks, om niet alleen met forschen slag het hemelrijk den ongeloofigen toe te sluiten, maar ook den geloovigen open te doen, door hun te verkondigen dat al hun zonden om Christus' wil vergeven zijn.

We zien hem weenen, als hij Gods bliksemen slingeren moet in Samaria's en Jeruzalem's paleizen. We zien hem ook weenen van blijdschap als hij zeggen mag:

Te dien dage richt Ik op
de vervallene hut van David
en hare bressen metsel ik dicht
en wat nederligt richt Ik op
en Ik bouw haar als in de dagen van den oertijd. (9 : 11)

Dit waren geen tegenstrijdige berichten.

Men behoefde geen oogenblik in onzekerheid te verkeerren, wat nu waar was, het oordeel der verwoesting of de blijde boodschap der wederoprichting.

Beide was waar.

Het hemelrijk wordt den geloovige opengedaan — den ongeloofige toegesloten — verbondszegen en verbondsvloek!

§ 3. *Het boek.*

Wat het *ontstaan* van het boek Amos betreft, is het niet onwaarschijnlijk, dat dit gesteld moet worden nadat Amos teruggekeerd was naar Tekoa na het conflict met Amazia te Bethel, waar hij tot zijn oude beroep was teruggekeerd. Hij werd dus niet profeet af, maar schrijvend profeet, om de woorden die hij gesproken en de visioenen die hij gezien had op te teekenen of te doen opteekenen. Prof. v. Gelderen vermoedt, dat er, toen de aardbeving werkelijk gekomen was, twee jaar na Amos' publieke optreden, er vraag kwam naar de „woorden van Amos”, en dat dit aanleiding werd tot de teboekstelling¹⁾. Dit vermoeden is redelijk.

¹⁾ Dr. C. v. Gelderen, Amos, blz. 7, 8.

Vanzelfsprekend is de Heilige Geest de eerste Auteur der Schriften, maar de Geest maakt steeds gebruik van de aanwezige talenten der instrumenten. En Amos bezat talenten om te schrijven. Behalve schapenfokker blijkt hij ook dichter en woordkunstenaar te wezen. Wat hij *gezien* heeft in zijn herdersleven, weet hij ook te vertolken in woorden en te gebruiken als beelden voor zijn profetie, zooals het brullen der leeuwen, de vogel die in het klapnet valt (3 : 5), de herder die aan den leeuw de laatste overblijfselen van zijn prooi betwist (3 : 12) enz. Wanneer we indringen in de hooge vlucht van Amos' gedachten, zijn dramatisch uitbeeldingsvermogen, zijn dichterlijk proza, dan staan we verbaasd, welk een fijngevoelige ziel en bewogen hart daar school in dien schapenfokker en vijgenplanter van Tekoa.

De *indeeling* van het boek Amos is heel eenvoudig, en wordt feitelijk bepaald door hfdst. 1 : 1, waar gesproken wordt van „de woorden van Amos, die zag”, d.w.z. die „gezichten” zag. Hieruit volgt dat dit geschrift zoowel „woorden” als „gezichten” moet bevatten, en dit klopt ook precies, want hfdst. 1—6 bevat een aantal „woorden” of profetieën, en hfdst. 7—9 een vijftal gezichten of visioenen.

Wil men die „woorden” nog in tweeën verdeelen, dan komt men tot de gewone indeeling van:

- a. profetieën tegen de omliggende heidenvolken, uitlopend op de gerichts aankondiging tegen Juda en Israël (hfdst. 1 en 2).
- b. boetpredicatie's tegen Israël (hfdst. 3—6).
- c. De vijf gezichten (hfdst. 7—9) onderbroken door eenige profetieën en het historisch verhaal van het conflict tusschen Amos en Amazia.

§ 4. *Amos en Christus.*

Reeds eerder zagen we, dat de prediking van Amos in den vollen zin verbondsprediking was. Waar dit verbond rust in den Christus, kan men ook zeggen, dat Amos' prediking Christus-prediking is geweest. Men versta dit niet zoo, dat er uit de profetieën van Amos óók nog wel een Messiaansche tekst te halen valt, en dat er naast gerichts aankondiging óók de voorzegging is van een „betere toekomst”, want dit is in wezen miskenning van het *Christocentrisch* karakter der Schrift, d.w.z. dat Christus in het *middelpunt* staat. Christus vervult Amos, en zonder Christus is geen enkele letter van Amos te verstaan. Het is niet mogelijk, dat hier in alle bijzonderheden aan te wijzen, maar zoowel de *naam* die de profeet draagt, de *gerichten* die hij aankondigt, de *voorbede* die hij doet, de *aardbeving* die hij memoreert, het heil dat hij ziet lichten aan de kimmen, het is alles van den Christus vol. Christus is in vollen

zin Amos, drager van den last, zooals de dichter van Psalm 68 Hem bezingt als Die den last voor ons draagt, en van Wien de Heidelbergsche Catechismus zegt dat Hij den last van den toorn Gods tegen de zonde gedragen heeft. Al de gerichtten Gods, waardoor Amos overweldigd is, zijn op den Beladene Gods ingeslagen. Wel wordt Amos smadelijk weggejaagd uit Bethel, maar die den verstootten Christus gezien heeft, dragende Zijn kruis, zegt: meer dan Amos is hier.

Zelfs kan men zeggen dat hetgeen Amos geprofeteerd heeft aangaande den Christus, nog slechts ten deele vervuld is, en dat de volledige vervulling nog wacht op de toekomst des Heeren. In het opschrift van dit boek wordt namelijk gewag gemaakt van „de” aardbeving. Amos behoefde deze catastrofe niet nader aan te duiden. Zooals ieder weet wat wij met „de” oorlog bedoelen, wist toen ieder van „de” aardbeving. Ze leefde zóó in de volksherinnering voort, dat na de ballingschap Zacharia nog zeggen kon: „Dan zult gijlieden vlieden... gelijk als gij vloodt voor de aardbeving in de dagen van Uzzia, den koning van Juda (Zach. 14 : 5).

De oordeelsaankondiging van Amos heeft dus ten deele reeds een historische vervulling gevonden in die aardbeving. Maar de uiterste vervulling heeft plaats in den grooten en doorluchtigen dag des Heeren als voor het laatst de vierschaar gespannen wordt. De aardbeving van Amos' dagen die weer prefiguratie was van het oordeel der ballingschap, doet ons denken aan de aardbevingen op verscheidene plaatsen, die aan de wederkomst des Heeren voorafgaan. Daarom blijft Amos' prediking actueel voor onzen tijd en roept ons op tot bekeering: Zoekt den Heere en leeft.

DEEL I.

DE PROFETIEEN TEGEN DE OMLIGGENDE
HEIDENVOLKEN, UITLOOPEND OP DE GERICHTS-
AANKONDIGING TEGEN JUDA EN ISRAËL.
(h. 1 en 2).

Opschrift (h. 1 : 1).

1 : 1 Dit boek bevat de prediking van Amos, dezelfde die men eertijds kon aantreffen in gezelschap van de bekende rondtrekkende schapenfokkers uit Tekoa, zooals sommigen zich misschien herinneren kunnen, maar die daarna door God tot profeet geroepen werd en openbaringen ontving in visioenen en gezichten aangaande het toekomstig lot van Israël¹). Dit vond plaats tijdens het bewind van Uzzia, koning van Juda en dat van Jerobeam, koning van Israël; wil men nog nader gedateerd: twee jaren voor die ontzettende aardbeving, die nog versch in ieders geheugen ligt, en waarin men zoo spoedig reeds duidelijk het voorspel van de hier aangekondigde Godsgerichten heeft kunnen beluisteren.

A. *Het gericht over de volkeren* (Inleiding h. 1 : 2).

2 Die prediking luidde dan aldus:

Nu zal de Heere niet langer de ongerechtigheden der volkeren zwijgend aanzien. Maar gelijk een leeuw brult in het woud, zoo zal de Heere Zijn toornige stem verheffen vanuit Sion, Zijn heilige woonplaats; en gelijk de donder rommelt door de lucht, zoo zal de Heere spreken uit Jeruzalem, en Zijn grimmigheid uitgieten als een onweder.

¹) Israël kan hier het tienstammenrijk zijn, waartegen Amos in 't bijzonder geprofeteerd heeft, maar gezien het feit, dat hij ook Juda in zijn gezichtskring betreft (h. 3 : 1) kan Israël hier ook een ruimere beteekenis hebben.

Want vanuit Zijn heiligdom regeert Hij niet alleen Israë!, maar alle volken der aarde.

De uitwerking van dit „spreken Gods” zal zoo verschrikkelijk wezen, dat de weiden, zoowel van kudde als herders beroofd, in haar eenzame verlatenheid als het ware treuren zullen, gelijk een vrouw treurt die van kinderen beroofd is; en dat de boschrijke top van den Karmel niet langer een lustoord zijn zal maar een toonbeeld van verwoesting omdat zijn wouden ontbladerd en zijn boomen ontworteld zijn.

B. *Het gericht over de volkeren.*

(Spreuk tegen Damascus, h. 1 : 3—5).

3 Aldus spreekt de Heere:

Damascus¹⁾ heeft niet één, maar drie, vier misdaden gepleegd, die elk voor zich des doods waardig zijn, en daarom is het kwaad over de Syriërs ten volle en onherroepelijk door Mij besloten.

Die van Damascus hebben n.l. — om dit ééne slechts te noemen — de schandelijke wreedheid begaan, om de gevangengenomen inwoners van Gilead aan stukken te snijden, door dorschleden, van ijzeren messen voorzien, over hen heen te doen gaan²⁾).

4 Daarom zal Ik, om Mijn gerechtigheid te verheerlijken over hun ongerechtigheid, hen als volgt straffen: Ik zal de oorlogsfakkelt in die stad doen slingeren, zoodat de dynastie van den wreed Hazaël, den grondvester van dat rijk, zal te gronde gaan, en de vestingen van Ben Hadad, zijn zoon, zullen verwoest worden.

5 Tengevolge van deze Mijn oordeelen zal Damascus worden ingenomen en de sterk gegrendelde poorten van deze hoofdstad des lands zullen vanwege den stormloop der belegeraars bezwijken.

Mèt de hoofdstad zullen ook de andere steden van Syrië ondergaan, en Ik zal de inwoners van Bikath-Aven (zonedal) en van Beth-Eden (luststad), de overheid

¹⁾ Met „Damascus” worden hier de Arameërs of Syriërs bedoeld, zooals wij b.v. zeggen „Berlijn” voor Duitschland.

²⁾ Men denke hier aan vroeger gepleegde wandaden en vergelijk 2 Kon. 8 : 7—15; 10 : 32, 33; 13 : 7.

zoo goed als de onderdanen, de aanzienlijken en de geringen, door een vreeselijk bloedbad doen omkomen. Wat dan nog overblijft van het Arameensche volk zal in ballingschap gaan naar Kir, en dus terugkeeren naar de plaats, vanwaar Ik het eens heb uitgeleid ¹⁾.

C. *Het gericht over de volkeren.*

(Spreuk tegen Filistijnen, h. 1 : 6—8).

6 Aldus spreekt de Heere:

Gaza ²⁾ heeft niet één, maar drie, vier misdaden gepleegd, die elk voor zich des doods waardig zijn, en daarom is het kwaad over de Filistijnen ten volle en onherroepelijk door Mij besloten.

Terwijl Ik toch in Mijn wet bevolen heb, dat wie één mensch steelt en verkoopt, zekerlijk zal gedood worden ³⁾, hebben zij dit goddelijk recht geschonden, door het te bestaan, heele dorpen te overvallen ⁴⁾, en heel de bevolking tot den laatsten man toe weg te voeren, met inbegrip van weerlooze vrouwen en kinderen, met de bedoeling, hen als slaven aan de Edomieten te verkoopen: daarbij zich bovendien vergrijpende aan *Mijn* volk, dat Ik uit het diensthuis uitgeleid had.

- 7, 8 Daarom zal Ik hen bezoeken met oorlogsrampen. Gaza zal het vuur ten prooi vallen, en al z'n paleizen zullen in vlammen opgaan, evenals dit het geval zal zijn met de overige steden. Asdod, Askalon en Ekron. En zóó zwaar zal Mijn hand op hen rusten, dat zoowel vorsten als onderdanen verdelgd zullen worden. Zoo zal door Mijn rechtvaardig oordeel het Filistijnsche volk op zijn beurt tot den laatsten man toe verdwijnen, zegt de Heere, die alle dingen bestuurt ⁵⁾.

¹⁾ Zie Amos 9 : 7. Deze wegvoering naar Kir is letterlijk in vervulling gegaan weinige jaren later, onder Tiglath-Pilezer. Vgl. 2 Kon. 16 : 9.

²⁾ Gaza wordt hier weer genoemd als vertegenwoordigende ál de Filistijnsche vorstendommen. Gaza was niet de alléén schuldige. Daarom worden bij het oordeel (vs. 7 en 8) ook de andere steden Askalon, Asdod en Ekron genoemd. Het niet met name genoemde Gath is in „het overblijfsel der Filistijnen” (vs. 8) begrepen.

³⁾ Exodus 21 : 16.

⁴⁾ Vergel. 2 Kron. 21 : 16, 17.

⁵⁾ Inderdaad is er thans geen spoor meer van dit volk te vinden.

D. *Het gericht over de volkeren.*
(Spreuk tegen Tyrus, h. 1 : 9, 10).

9 Aldus spreekt de Heere:

Tyrus heeft niet één, maar drie, vier misdaden gepleegd, die elk voor zich des doods waardig zijn, en daarom is het kwaad over de Tyriërs ten volle en onherroepelijk door Mij besloten.

Zij hebben zich wel niet als de Filistijnen aan slavenvaart, maar toch aan slavenvaart schuldig gemaakt, door een gansche schare van ontvoerders over te leveren aan Edomietische slavenvaart; een schanddaad voor hen des te grooter omdat ze zoodoende contractbreuk gepleegd hebben door een „broederverbond” te schenden¹⁾.

10 Daarom zal Ik de oorlogsfakkels slingeren binnen Tyrus' muren, zoodat zij burchten verteerd worden.

E. *Het gericht over de volkeren.*
(Spreuk tegen Edom, h. 1 : 11, 12).

11 Aldus spreekt de Heere:

Edom²⁾ heeft niet één, maar drie, vier misdaden gepleegd, die elk voor zich des doods waardig zijn, en daarom is het kwaad over de nakomelingen van Ezau ten volle en onherroepelijk door Mij besloten.

Zijn hoofdmisdad is geweest dat, waar Tyrus nog

¹⁾ Hier is wellicht te denken aan het verbond dat Salomo met Hiram sloot (1 Kon. 5 : 26; 9 : 13), welk handelsverdrag mogelijk ook een bepaling over slavenvaart heeft bevat.

²⁾ Het verdient de aandacht, dat na de oordeelsaankondigingen tegen de volken van vreemden stam (Syriërs, Filistijnen en Tyriërs) nu met Edom de aan Israël verwante volken aan de beurt komen. Ezau was een broer van Jacob en de Ammonieten en Moabieten die dan volgen waren kinderen van Lot. Zoo kwam het onweer van Gods gericht, waarvan in vs. 2 gesproken is, al dichterbij, en worden Juda en Israël voorbereid, dat het ook bij hen zal inslaan (hoofdstuk 2). Tevens dient opgemerkt, dat hoezeer Juda en Israël strafschuldig zijn, de oordeelen over de volken voornamelijk hierop gegrond zijn, dat zij zich vergrepen hebben aan Gods volk. God is moederlijk teer in de bescherming van zijn weggelopen kind, en handhaaft daarin tevens zijn gerechtigheid.

slechts den band des *verdrags* schond, hij, Edom, den band des *bloeds* heeft geschonden, door zijn broeder Jacob de eeuwen door met het zwaard te vervolgen.

Hoewel uit denzelfden moederschoot voortgekomen, heeft Ezau zijn gevoel van verwantschap met zijn tweelingbroeder gesmoord. In plaats van door liefde heeft hij zich voortdurend door z'n toorn laten beheerschen, en daaraan vrij spel gegeven, door al maar door te verscheuren, en in voortdurende vijandschap en onverzoenlijkheid heeft Ezau van de vroegste tijden afaan tot nu toe met zijn broeder geleefd.

- 12 Daarover zal ik rechtvaardige vergelding doen: Ezau, die het twistvuur immer dééd branden, zal zelf door vuur vérbrand worden; en van het westelijk gelegen Theman af tot aan Bozra in het Oosten toe zal heel het Edomietische land door brandstichtende benden in vlam gezet worden.

F. *Het gericht over de volkeren.*
(Spreuk tegen Ammon (h. 1 : 13—15).

- 13 Aldus spreekt de Heere:
De Ammonieten hebben niet één, maar drie, vier misdaden gepleegd, die elk voor zich des doods waardig zijn, en daarom is het kwaad over hen ten volle en onherroepelijk door Mij besloten.
Hùn groote zonde is geweest, dat ze de zwangere vrouwen van Gilead hebben opengesneden; en zodoende zelfs de ongeboren vrucht hebben pogen uit te roeien. De bedoeling van hun barbaarsche wreedheid was, geen enkelen Israëliet meer over te laten, om zodoende eigen grondgebied te kunnen vergrooten.
- 14 Deze heimelijke Satanische aanslag op het ongeboren Vrouwenzaad zal Ik rechtvaardig straffen. Ik zal namelijk de oorlogsfakkelt slingeren binnen de muren van de Ammonietische hoofdstad Rabba, en terwijl het krijgsgeschreeuw zal worden aangeheven, dat klinken zal als een razend
- 15 stormgeloei, zullen vestingen ineensstorten, en hun koning zal in ballingschap gaan, evenals al zijn vorsten, zegt de Heere.

G. *Het gericht over de volkeren.*
(Spreek tegen Moab, h. 2 : 1—3).

II : 1 Aldus spreekt de Heere:

Moab heeft niet één, maar drie, vier misdaden gepleegd, die elk voor zich des doods waardig zijn, en daarom is het kwaad over de Moabieten ten volle en onherroepelijk door Mij besloten.

Moest, om iets te noemen, het feit dat Moabs koning het graf van Edoms koning schond, zijn beenderen opgroef en tot kalk verbrandde¹⁾, niet een gruwel²⁾ zijn in Mijn heilige oogen?

Al vergreep Moab zich hierbij niet aan Mijn volk, maar aan Edom, zoo zal Ik nochtans ook buiten de erve des Verbonds Mijn heiligheid handhaven, want Edoms koning was ook koningsmensch, aangezien Ik den mensch naar Mijn beeld gemaakt heb.

2 Wijl nu Moab menschenbeenderen verbrandde, zoo zal Ik Moab zelf verbranden, en dat vuur zal de burchten van Kerjoth verteren.

En de Moabieten, die „kinderen van het gedruisch”³⁾, zullen ook met gedruisch sterven, als het gejuich der krijgers en daar bovenuit het geschal der bazuinen zal worden gehoord in den strijd.

3 En uit het land van Moab zal Ik den regeerenden magistraat uitroeien, en met hem zal Ik ook al de vorsten van Moab ombrengen door den dood, zegt de Heere.

¹⁾ In 2 Kon. 3 : 26, 27 wordt het feit vermeld, dat Mesa, de koning van Moab zijn zoon offerde en verbrandde op den stadsmuur, terwijl *hier* sprake is van het verbranden van de beenderen van Edoms koning. Misschien kunnen deze twee gebeurtenissen zóó met elkaar in verband gebracht worden, dat Mesa later spijt kreeg, en uit wraakgevoel, later bij een inval in Edom de beenderen van den reeds gestorven koning van Edom liet opgraven en verbranden.

²⁾ Over den gruwel van grafschennis en verbranding van beenderen vgl.: Deut. 21 : 22, 23; Jozua 10 : 22—27, Jes. 33 : 12. Wel heeft ook koning Josia beenderen verbrand, maar hij was daarbij uitvoerder van den zeer bijzonderen *vloek* des Heeren 1 Kon. 13 : 2; 2 Kon. 23 : 16—18.

³⁾ Vgl. Jeremia 48 : 45.

H. *Het gericht over de volkeren.*
(Spreuk tegen Juda, h. 2 : 4, 5).

4 Aldus spreekt de Heere :

Juda heeft niet één, maar drie, vier misdaden gepleegd, die elk voor zich des doods waardig zijn, en daarom is het kwaad over Mijn volk ¹⁾ ten volle en onherroepelijk door Mij besloten.

Het is niet noodig, dat Ik hier één bepaalde misdaad opnoem, want als het Bondsvolk de wet, die de Heere in Zijn genade als regel des levens aan Zijn volk gaf, heeft versmaad (de zonde van bedrijf), en de afzonderlijke bepalingen in die wet vervat, niet heeft onderhouden (de zonde van nalatigheid), dan is dat alles samen te vatten onder de ééne groote zonde van bondsbreuk.

Bovendien heeft Juda zich schuldig gemaakt aan den dienst der afgoden, die men „leugenen” zou kunnen noemen, zoowel omdat ze feitelijk niet bestaan, als ook omdat ze op bedriegelijke dwaalwegen voeren.

Reeds hun vaders hebben die leugengoden nage-loopen, zóó diep zit die afgoderij Juda in het bloed.

5 Daarom zal het oorlogsvuur dat Ik brengen zal over Juda, ook daar zulke groote verwoestingen aanbrengen, dat Jeruzalems burchten zullen verteerd worden.

J. *Het gericht over de volkeren.*
(Spreuk tegen Israël, h. 2 : 6—16).

6 Aldus spreekt de Heere :

Israël heeft niet één, maar drie, vier misdaden gepleegd, die elk voor zich des doods waardig zijn, en daarom is het kwaad ten volle en onherroepelijk door Mij besloten.

Het is oprechte liefde, die Mij er thans toe dringt, uitvoerig op de zonde van Mijn volk Israël in te gaan, en zijn leven tot in alle schuilhoeken te doorzoeken.

Uit het volgende zonderegister moge dan blijken, hoe ergerlijk het in Israël toegaat, zoowel in de rechtspraak,

¹⁾ Na de oordeelen tegen de heidenvolken, komen nu Juda en Israël, het Bondsvolk, aan de beurt.

als op maatschappelijk terrein, zoowel op zedelijk als op godsdienstig gebied.

De rechters dan allereerst laten zich door geld omkopen, om hen die het recht aan hun zijde hebben te veroordeelen; en de arme wordt door den rijke als slaaf verkocht reeds ingeval hij maar een bagatel als een paar sandalen schuldig is, welke schuld hij niet direct kon afdoen.

7 Dezelfde rijken en rechters, die in de rechtszaal één lijn trekken, zijn het er ook over eens, dat de kleine man maatschappelijk geruineerd moet worden.

Daarom rusten zij niet vóórdát de kleine bezitters geheel in ellende gedompeld zijn, en deze ongelukkigen, ten teeken van rouw, stof op hun hoofden hebt gestrooid.

Zóó worden de weerloozen weggedrongen en in het nauw gedreven.

De geringen worden echter niet alleen van den weg van het recht afgedrongen, maar ook van den weg der eerbaarheid.

Van de afhankelijke positie der dienstbode wordt namelijk misbruik gemaakt, doordat zoowel de vader als de zoon des huizes ontucht met haar plegen.

Op zedelijk gebied is het dus ook al heel droevig gesteld, en ze zijn reeds zoozeer in de zonde verhard, dat ze er welbewust op uit zijn, om Mijn heiligen Naam te ontwijden, doordat de omwonende heidenen terecht zeggen: dát is nu het heilige, uitverkoren volk des Heeren.

8 Er is evenwel nog meer!

Hoewel Ik in Mijn wet bevolen heb: „indien gij eenigszins uws naasten kleed te pand neemt, zoo zult gij het hem wedergeven, als de zon ondergaat, want dat alleen is zijn deksel, het is zijn kleed voor zijn huid; waarin zou hij liggen? Het zal dan geschieden, wanneer hij tot Mij roept, dat Ik het zal hooren, want Ik ben genadig”¹⁾ — is nochtans Mijn bondsvolk zoo ongenadig en onbarmhartig, om de kleederen, die te pand genomen zijn niet terug te geven, maar ze zich toe te eigenen.

Ja, zóó uitdagend gaan ze zelfs te werk, dat ze die

¹⁾ Exod. 22 : 26, 27.

verpande kleederen gaan gebruiken als 'n soort divan-kleeden, waarop ze hun ledematen uitstrekken, om met elkaar drinkgelagen te houden, en zich te goed te doen aan den wijn, die ze afgeperst hebben van arme wijngaardeniers, dewelke, niet bij machte hun boeten in geld te betalen, dat „in natura” hebben gedaan.

En alsof dit alles nog niet genoeg ware — hier blijkt tenslotte de decadentie op godsdienstig gebied — hebben deze onderdrukkers der armen de offerplaatsen niet te heilig geacht om daar hun orgieën te houden, want zij spreiden die verpande kleederen uit bij de altaren, en houden die festijnen in hun godshuizen, die in naam nog aan *Mijn* dienst gewijd zijn.

9 Zóó handelt nu Israël!

En Ik, wat deed Ik?

O, smadelijk heeft Israël Mijn weldaden beantwoord!

Het heeft, zooals uit het voorgaande blijkt, gretig den Kananietischen geest ingedronken, terwijl Ik, juist om dat te verhinderen, de oude bewoners van Kanaän ten behoeve van Israël heb uitgeroeid.

Ik heb de Amorieten, die mannen van hooge statuur, voor wie het hart des volks versmolt, die reuzen wier lengte te vergelijken was met de cederen van den Libanon, en hun sterkte met die der eiken van Basan voor hun aangezicht verdelgd, en Mijn almacht heb Ik daarin tentoongespreid, dat dit geweldige volk met wortel en tak werd uitgeroeid.

10 Nog eens: zóó heeft Israël Mijn weldaden beantwoord, terwijl Ik nog veel meer gedaan heb voor en aan dit volk.

Uw ondankbaarheid, o Israël, vormt wel 'n schrill contrast met Mijn barmhartigheid, als ge u herinnert, dat Ik u uit Egypte, uit het diensthuis uitgeleid heb. Mijn zorg voor u dateert dus niet van het verdelgen der Amorieten, maar reeds van veertig jaar vroeger. En die trouwe zorg hebt gij ook ervaren al die veertig jaar, dat de woestijnreis duurde; want Ik heb u maar niet laten omzwerven, maar u geleid, zooals een herder zijn kudde leidt, en u van spijs en drank voorzien, uw kleeding verouderde niet, en uw schoeisel versleet niet.

Deze veertigjarige woestijnreis lijkt u misschien geen zegen, maar Ik had daarmee een doel, namelijk om u voor

te bereiden, opdat gij het land der Amoriëten erfelijk zoudt bezitten. De woestijnreis was dus een leerschool, om u van een slavenvolk te maken tot een strijdbaar leger, om zoo-doende het land der Amoriëten in bezit te kunnen nemen.

11 Bovendien deed Ik nog iets, en dat is van nóg meer betekenis.

Toen Ik u bestemde tot erfgenamen van het *land* der Amoriëten, wist Ik natuurlijk, dat het gevaar bestond dat ge ook erfgenamen van den *geest* der Amoriëten zoudt worden. Daarom beschikte Ik middelen, om dit gevaar af te wenden.

Uit uw zonen verwekte Ik namelijk profeten, die door hun *woord* u moesten waarschuwen om niet af te wijken van de wegen des Heeren; en uit uw jongelingschap verwekte Ik Nazireërs, die door hun *voorbeeld* een levend protest moesten zijn tegen brasserijen en dronkenschappen.

(Is dit alles soms niet zoo, gij kinderen Israëls, zegt de Heere? Moet gij het niet beamen: zóó wou Hij met geen volken handlen?)

12 Maar gij — en dat is wel het toppunt van boosheid — hebt gepoogd die mannen Gods weg te werken door hun stem te smoren. Ge hebt, om uw eigen consciëntie te stillen, de Nazireërs wijn te drinken gegeven en gij hebt de profeten het zwijgen opgelegd door uw gebod: gij zult niet profeteeren.

13 Om al deze dingen kan de gerechte straf niet uitblijven.

Zie, Ik zal een geweldige catastrofe oproepen, zoodat alles onder u gaat kraken, zooals een oogstwagen kraakt die boordevol met garven is.

14 Zóó plotseling zal die ramp komen, en zóó algemeen zal ze wezen, dat noch snelheid, noch kracht zullen baten. Hoe snel iemand ook loopen kan, hij zal geen tijd meer hebben om te ontvluchten, en hoe sterk iemand ook wezen mag, hij zal niet meer in de gelegenheid zijn, om zijn kracht te ontplooien; ja de held zal zijn leven niet kunnen redden.

15 Zelfs de boogschutter zal geen stand kunnen houden, en wie snel ter been is, zal niet meer kunnen ontkomen, zelfs de paardrijder zal zijn leven niet kunnen redden.

16 Ja, de moedigste onder de helden zal slechts kunnen vluchten met achterlating van zijn kleed, maar ook dan zal

hij nog niet kunnen ontvluchten in dien dag, de groote en geweldige dag des Heeren. Want van dien dag des Heeren koestere men geen valsche verwachting. Die zal voor het vleeschelijk Israël geen dag van heil, maar van droefheid zijn.

Zóó luidt de spreuk des Heeren tegen Israël.

DEEL II.

BOETPREDIKATIE'S TEGEN ISRAËL (h. 3—6).

A. *Amos geeft het volk rekenschap van zijn onheilsboodschap.* (h. 3 : 1—8).

III : 1 Nu moet ge, o kinderen Israëls, eens goed luisteren naar het volgende. Het is een woord, dat de Heere te zeggen heeft, nu niet tegen de u omringende heidenvolken, maar tegen u zelf. Het gaat dus om *uw* zaak, en dan heb ik niet alleen het tienstammenrijk op het oog, maar het geheele volk dat Ik (aldus zegt de Heere) uit uit het land van Egypte heb opgevoerd, Juda dus inbegrepen, want als Juda zich ook niet bekeert, zal het desgelijks vergaan.

2 Het woord, dat ik u dan in den Naam des Heeren te zeggen heb, is dit: Die geheel eenige weldaad, dat gij uit het diensthuis uitgeleid zijt moest voor u toch het doorslaand bewijs zijn, dat de Heere u *alleen* in onderscheiding van alle andere volken van den aardbodem heeft uitverkoren en aangenomen tot Zijn Bondsvolk, zooals een onzer dichters zong:

Zoo wou Hij met geen volken handlen.

Die moesten Zijn getuigenissen

En Zijn verbondsgeheimen missen.

Déze weldaden van uitleiding en verkiesing heeft God Zijn volk bewezen, opdat het altoos Hem zou vreezen; Zijn wet betrachten en voortaan volstandig in Zijn wegen gaan, en aldus in de rechte verbondsverhouding tot Hem zou staan. Nû begrijpt ge misschien, waarom ik u zoopas een zooveel langer zondenregister heb voorgehouden dan de andere volken, en waarom de Heere juist over al ùw ongerechtigheden bezoeking doet. Het is juist, omdat Hij u zoo liefheeft. Het is een teeken van de onveranderlijke trouw

van uw Bondsgod. *Gij* wilt met uw bevoorrechting een verkeerden kant uit, want *gij* wilt met uw uitverkiezing eindigen in vleeschelijke gerustheid, maar de Heere wil Zijn uitverkoren volk juist heilig hebben, en daarom kan Hij in uw ondankbaarheid en trouwbreuk niet berusten.

- 3 Juist uw groote verantwoordelijkheid van uitverkoren Bondsvolk te zijn wettigt dus mijn streng requisitoir.

Er zijn echter nog meer gronden voor mijn onheilsprophetie.

Beantwoordt eens voor u zelf deze eenvoudige vraag: Kunnen twee nog langer samengaan, als ze 't niet meer met elkaar eens zijn? Is er dan eenige grond voor de meening, dat de Heere nog langer met u zal gaan, als *gij* niet langer in Zijn wegen wilt gaan?

- 4 Bovendien moet ik u zeggen, dat dit nu wel genoegzaam gemotiveerd oordeel ook stellig in *vervulling* zal gaan. Zoomin als den leeuw de prooi nog ontgaat, die hij onder verbaarlijk gebrul bespringt, ja sterker nog, zoomin den jongen leeuw de buit ontgaat, die hij reeds in zijn hol heeft gesleept, en grommend bezig is te verslinden; zoomin zult *gij* het verderf ontkomen. Evenmin als een leeuw verheft de Heere Zijn stem tevergeefs.

- 5 En evenmin als de leeuw zomaar brult, zonder z'n prooi onder z'n bereik te hebben, schiet een vogel zomaar doelloos op het klapnet, als er geen lokaas te vinden is. En wederom — evenmin als die vogel *neerschiet* zonder iets te vangen, vliegt het klapnet *op* van den aardbodem zonder iets te vangen. Nu, zoomin zal ook het woord des Heeren z'n doel missen; het wordt niet zóómaar gepredikt.

- 6 Daarom wil ik u dringend verzoeken, u te laten waarschuwen, en niet als die domme vogel van zoeven uw verderf tegemoet te vliegen. In welke stad toch wordt door den wachter de alarmtrompet geblazen, zonder dat het volk sidderend te hoop loopt? Zoudt *gij* u dan niet laten waarschuwen als de wachter des Heeren de bazuin aan den mond zet?

Ik zeg u hierbij vooraf, dat, wanneer dit kwaad straks over uw stad komt, dit geen ongelukkige samenloop van omstandigheden is, maar dat de Héere dan het oordeel volvoert, dat Hij u nu doet aanzeggen.

- 7 Temeer dring ik er op aan, dit woord met heilig beven aan te hooren, omdat ik voor de waarheid ervan absoluut kan instaan. Als profeet des Heeren ben ik immers in Gods geheimen ingewijd, daar de Algebieder Jahvè de groote daden die Hij van plan is te verrichten, steeds van tevoren aan Zijn knechten pleegt te openbaren.
- 8 Met dit alles heb ik u voldoende rekenschap gegeven van mijn optreden. Ik wil er nog een persoonlijke reden aantoevoegen. Ook al zoudt ge me toevoegen: gij moogt niet profeteeren¹⁾, dan zou ik het toch niet kunnen laten. Het is een heilig móéten. Wanneer een leeuw brult, wordt iedereen met schrik en ontzetting vervuld. Daar is geen ontkomen aan. Nog veel minder is dit het geval, als de Allerhoogste tot Zijn gezanten spreekt. Zij móéten het woord des Heeren wel doorgeven. Hier sta ik, ik kan niet anders!

B. *Het oordeel over de rijken van Samaria.* (h. 3 : 9—15).

- 9 Och, dat ik nu de beschikking had over snelle boden! Ik zou ze zenden naar Asdod en naar Egypte. Ik zou ze opdracht geven daar als herauten plaats te nemen op de platte paleisdaken, en de volgende boodschap te doen hooren: gij Filistijnen en Egyptenaren moet eens meekomen naar Samaria; als ge daar dan plaats neemt als toeschouwers op de bergen die Samaria omringen, zult ge vanaf die tribune een verbazingwekkend schouwspel zien: een moreele chaos heerscht er namelijk binnen de muren van Samaria en de armen en zwakken worden er door de rijken verdrukt²⁾.
- 10 Ja, de inwoners van Samaria zijn de meest elementaire begrippen van recht en gerechtigheid kwijtgeraakt — dit moet de Heere helaas van Zijn eigen volk zeggen, — en ze begrijpen niet, dat ze enkel wandaad en geweld ophoopen inplaats van schatten in hun „mooie” paleizen!
- 11 Als straf op deze overtredingen kondigt de Heere Heere daarom dit gericht aan: een vijand zal het land doorkruisen,

¹⁾ Zie h. 2 : 12.

²⁾ Dat juist Asdod, een der Filistijnsche steden en Egypte worden opgeroepen, houdt natuurlijk verband met het feit, dat zij de vroegere verdrukkers van Israël waren. Ze hebben dus school gemaakt.

- en zijn hand zal zwaar drukken op de bevolking; hij zal de versterkingen neerhalen en uw roofoverval plunderen.
- 12 Zóó zegt de Heere: zooals na een overval van een leeuw op de schapen een herder thuiskomt, en van zijn eens zoo prachtige kudde niets meer uit den muil van het ondiër heeft kunnen redden dan een paar pootjes of een oorlapje¹⁾ — zoo zullen de kinderen Israëls, die nu zoo rustig wonen in Samaria's paleizen, straks in de groote catastrofe²⁾ als ze, uit hun slaap gewekt, in groote paniek moeten vluchten, ternauwernood ontkomen met wat beddegoed onder den arm, een hoofdkussen of een divankleed...!
- 13 Gij inwoners van Asdod en Egypte, die zoeven opgeroepen zijt om Samaria's zonde te zien, hóórt nu ook de aankondiging van het gericht over deze zonde en waarschuwt toch het huis van Jacob, want de Heere Heere, de God der Heerscharen spreekt het volgende: Tendage als ik over Israëls misdrijven oordeel vellen zal, zal Ik een zoodanige bezoeking doen, dat alles bij den grond zal afgebroken worden. Het begint bij de tempelgebouwen: Ik zal bezoeking doen over Bethel's altaren, zoodat de altaarhoornen zullen worden afgehouden en ter aarde vallen.
- 15 Vervolgens verwoest Ik de huizen der rijken, zoowel de zomer- als de winterhuizen, en die prachtige woningen, wier wanden met ivoor zijn ingelegd, komen in puin te liggen. En eindelijk zullen behalve deze patriciërshuizen ook vele woningen van den kleinen man ineensinken en verdwijnen.

Zoo luidt de oordeelsspreuk des Heeren.

C. *Het oordeel over de vrouwen van Samaria*, (h. 4 : 1—3).

IV : 1 Nu heb ik een woord aan u, o vrouwen, die daar woont en u zoo veilig wáánt in Samaria's bergvesting. Ge leeft zóó

¹⁾ Volgens de Mozaïsche wetgeving (Exod. 22 : 11, 12) moest een herder de resten van een schaap kunnen toonen aan zijn heer ten bewijze dat het dier verscheurd was, en niet gestolen.

²⁾ Misschien zinspeelt Amos hier op de groote aardbeving, waarvan in h. 1 : 1 sprake was. Behalve door oorlog zou Samaria dus ook door een natuurramp geteisterd worden.

in weelde en overvloed, dat ge er uitziet als de weldoorvoede koeien van Basan¹⁾). Ge handhaaft uw weelde-leven echter ten koste van de geringen en behoeftigen, die door u worden verdrukt en te gronde gericht. Want inplaats van een invloed ten goede uit te oefenen op uw mannen, hitst ge hen juist tot geweldpleging op. Immers, om uw wellusten te kunnen bevredigen, zegt ge tot uw mannen: — „hééren” noemt ge hen nog, ofschoon ze uw onderdanige dienaren zijn — „zorgt er voor, dat er vanavond wijn op tafel komt, en dat wij goede sier kunnen maken”. Zoo stookt ge uw mannen op, om diefstal en geweld te plegen, en daarom zijt gij aan hun wandaden medeplichting,

2 Hierover móét het oordeel komen.

De Heere Heere heeft dat met een eed bezworen, en het kwaad is dus ten volle over u besloten. Hij zou niet de Heilige wezen, als Hij zulke ongerechtigheden ongestraft liet, en daarom heeft Hij gezworen bij Zijn eigen heiligheid: Ziet, er staan u in de komende dagen vreeselijke dingen te wachten. Wat dat vreeselijke is, zal Ik u ook onomwonden zeggen: gij zult uit uw weelderig paleisleven worden weggehaald, zooals visschen met angels uit het water worden opgetrokken; gij zult u aan uw weelde den dood eten, zooals die visschen zich den dood eten aan het aas. En de catastrophie zal volkomen zijn: ge zult *allen* omkomen, zooals de hengelaar het vischwater tot het laatste restje toe met vischhaken afvischt.

3 Laat mij het ook maar zonder beeldspraak zeggen: bij de aanstaande belegering en inneming van Samaria zullen de muren zóó gerammeid worden, dat er voor ieder uwer wel een bres in den muur is, waardoor men u, zonder dat er een omweg behoeft gemaakt te worden, uit de stad voert, en inplaats van het weelderig paleisleven zal het verre Haharmon het land der ballingschap wezen, waarheen gij verstooten wordt²⁾.

1) Basan is het vruchtbare landschap t.o. van de Galileesche Zee, beroemd om zijn weiden en mestvee.

2) De ligging van Haharmon is onbekend. Sommigen gissen dat er Armenië mee bedoeld is.

D. *De zonden van Bethel en Gilgal*, (h. 4 : 4, 5).

- 4 Welzeker, ge moet zoo maar voortgaan met uw bedevaarten naar Bethel en Gilgal! Ge moet echter wel bedenken, dat hoemeer ge daar komt, des te meer ge uw zonden vermenigvuldigt, omdat de Heere dit komen naar deze offerplaatsen eenvoudig „trouwbreuk” noemt. Want ten eerste deugen deze offerpláatsen niet, en ten tweede uw offeranden zèlf niet!

Welzeker, ge moet maar dóórgaan met daar op den morgen van uw aankomst uw slachtoffers te brengen, en den daarop volgenden morgen uw tienden!

- 5 En ontsteekt maar uw lofoffers van het gezuurde, waardoor gij in uw eigenwilligen godsdienst óp het altaar brengt, wat de Heere er juist van uitgesloten heeft; en geeft er maar veel publiciteit aan dat ge zooveel vrijwillige offers brengt aan den Heere! Immers, ge vindt het prachtig, zoo met uw vroomheid te kunnen geuren, en ge maakt zoo graag zooveel drukte, gij kinderen Israëls!

Maar ge moet niet meenen, door dit vroomheidsgedoe den Heere aan u te kunnen verplichten, of den boozen dag af te wenden! Integendeel! Ge zult dien erdoor verhaasten — zóó luidt de oordeelsspreuk des Heeren!

E. *De blijken van Gods ongenoegen over Israëls „vroomheid”*, (h. 4 : 6—11).

- 6 Aldus spreekt de Heere:
Ik heb u toch wel duidelijk genoeg doen blijken, hoezeer uw „vroomheidspractijken” mij mishagden!
Uit „dank” voor uw offermaaltijden, die ge Mij aanbodt, nam Ik u de laatste broodkruimels af, zoodat uw tanden dáármee althans niet meer verontreinigd konden worden.

En de hongersnood was zóó volkomen, dat de malaise doordrong tot in de kleinste gehuchten.

- Toch hebt gij u niet bekeerd tot Mij, zegt de Heere.
7 Uw onbekeerlijkheid was des te erger, omdat die hongersnood niet onverwachts is gekomen. Ik was notabene allang bezig u te waarschuwen, door u drie maanden vóór den oogst den regen te onthouden, zoodat ge op een mis-

oogst volkomen voorbereid kondt zijn.

Wel liet Ik het zoo nu en dan, en zoo hier en daar regenen — over de eene stad wel en over de andere niet; op het eene stuk land wel en op het andere weer niet (zoodat het laatste deswege verdorde) —, maar dat was juist, om u duidelijk te maken, dat Ik wel regen kòn, maar niet *wilde* geven, en dat de droogte dus een blijk van Mijn ongenoegen was.

- 8 En niet alleen voor de akkers, maar ook voor de menschen had deze droogte ontzettende gevolgen. Het kwam immers herhaaldelijk voor, dat de dorstige bewoners van twee, drie steden, waar het lang niet geregend had, met wankel schreden naar die eene stad togen, waar het wel geregend had; maar tot verzadigens toe werd hun dorst niet gelescht!

Toch hebt gij u niet bekeerd tot Mij, zegt de Heere.

- 9 Ook heb Ik het te velde staande gewas doen verbranden door een verzengenden Oostenwind, en uw oogst geteisterd door honingdauw.

Ik heb doen verdorren uw wijngaarden en uw hoven; en uw vijgeboomen en olijfboomen werden kaalgeveten door de sprinkhanen.

Toch hebt gij u niet bekeerd tot Mij, zegt de Heere.

- 10 Met geheel andersoortige plagen heb Ik u nog bezocht.

Ik heb onder u een pest gezonden, zooals Ik vroeger in Egypte menschen en beesten met pest geslagen heb.

En behalve met pestilentiën bezocht Ik u met oorlogsrampen, waarbij uw manschappen door het zwaard werden gedood, uw paarden werden buitgemaakt, en uw legerplaatsen in vlammen opgingen.

Dit waren allemaal uitingen van Mijn toorn.

Toch hebt gij u niet bekeerd tot Mij, zegt de Heere.

- 11 En tenslotte werd de maat der plagen vol door een geweldige aardbeving. Alles heb Ik toen onderstboven gekeerd, zooals God eens Sodom en Gomorra totaal omgekeerd heeft; en zooals Lot ternauwernood uit Sodom ontkwam, zoo zijt gij ternauwernood aan den algeheelen ondergang ontkomen — ge waart als een brandhout, die aan het vuur ontrukt wordt.

Toch hebt gij u niet bekeerd tot Mij, zegt de Heere.

F. *De oordeelsaankondiging over Israëls onbekeerlijkheid,*
(h. 4 : 12, 13).

12 Maar al deze plagen van honger en dorst, van mis-
gewas en pest, van oorlog en aardbeving, zijn nog maar een
zwak voorspel van „het” verschrikkelijke, dat te komen
staat. Het allerergste hebt gij, o Israël nog te wachten.
Dewijl Ik dan dat vreeselijke, dat Ik niet nader noemen ga,
over u zal brengen, zoo schik u, o Israël, ter ontmoeting met
uw God!

Zoo gij u alsnog bekeert, zal dit een zalige ontmoeting
zijn, maar zoo niet, bedenk dan, welk een geduchte tegen-
stander het is, Die u uitdaagt.

Zult gij u met Hem kunnen meten?

13 Ziet toch, Hij is de Almachtige!

De mensch kan de bergen doorgraven, maar Hij is het,
die de bergen *formeert!*

De mensch kan den wind *gebruiken*, maar Hij is het,
die den wind *schept!* En Hij is niet alleen almachtig in
het scheppen van de vaste bergen en den vluchtigen wind,
maar ook in het *doorgronden* van de gedachten en over-
leggingen der menschen. Hij haalt niet alleen den wind uit
zijn schuilhoeken te voorschijn, maar Hij is ook bekend
met al de schuilhoeken van het menschelijk hart; het is
dus onmogelijk iets te verbergen voor Hem, die de harten
kent en de nieren proeft. Hij is ook machtig genoeg, om
de natuurorde *om te keeren*, en inplaats van den gewonen
gang van zaken, dat de duisternis overgaat in morgenrood,
het morgenrood in duisternis te verkeeren. Als dan die
duisternis komt, en de onweerswolken zich samenvakken,
en de Heere, Wiens Naam is Jahvè, God der heirscharen,
over die wolken aan komt schrijden als op een tapijt, zult
gij dan voor Hem kunnen bestaan?

G. *Het doodenlied over het Tienstammenrijk en zijn mo-
tiveering?* ¹⁾ (h. 5 : 1—3).

V : 1 Thans zet ik mij in den geest bij uw lijkbaar, o Israël,

¹⁾ Dat met het „huis Israëls” in vs. 1 het tienstammenrijk zonder inbegrip
van Juda bedoeld is, blijkt 1° uit de parallellie met: huis van Jozef in vs. 6 en

en hef een lijkzang over u aan, terwijl ge nog leeft — ik speel een treurmarsch terwijl gij nog danst.

Hóórt naar dit woord, want ofschoon ik u reeds als een doode zie, heb ik toch nog verwachting van het levenwekkende profetische Woord. Dit is dan mijn lijkzang:

- 2 Aan Isrels volksbestaan is een einde gekomen
zoals een maagd gestorven is in den bloei der jaren.
Waarover men weent als om bloemen, in den knop
[gebroken.
Nooit meer zal deze jonkvrouw Israëls *opstaan*.
Ook zal niemand haar uit den dood kunnen *oprichten*.
Een gewelddadige dood is zij gestorven.
Neergewórpen is ze op eigen grondgebied door den
[vijand.
De bodem drinkt haar bloed, waarvan *zij* drinken kòn
[den wijn.

- 3 Ge zult ongetwijfeld tot mij zeggen dat deze lijkzang
niet past op uw feest, en gij zult den rouwklager beklagen,
die den ondergang des volks reeds aanwezig ziet, terwijl
de volkswelvaart grooter is dan ooit. Daarom ga ik mijn
doodenzang nu motiveeren met een woord van den Heere.
Want alzóó zegt de Heere Heere:

Gij zult in een bloedigen oorlog gewikkeld worden,
en de slachting die onder u zal aangericht worden, zal zóó
ontzettend zijn, dat van een stad, die duizend manschappen
leverde voor het leger, er maar honderd zullen terugkeeren,
en van een stad, die met honderd man uittoog, slechts tien.

Niet minder dan negentig procent zal het leven laten
op het slagveld... is er dan geen reden voor mijn klaag-
zang?

H. *De roep tot het leven*, (h. 5 : 4—6).

- 4 Nochtans heeft de Heere geen lust in uw dood, maar

2° uit het feit dat alleen het tienstammenrijk als *volk* is vernietigd, zonder weer op te staan. Als *vólk*, want de enkelingen, de heilige rest, is wèl uit de ballingschap teruggekeerd. Anna was uit de stam Aser (Lukas 2).

daarin dat ge u bekeert en leeft. Daarom laat de Heere u zeggen, o huis Israëls, dat de eenige weg tot het leven, — zoowel hier als hiernamaals — is: „Zoekt Mij en leeft”.

- 5 Dit *doet* ge niet. Ge méént dit wel te doen, en ijverig bezig te zijn in den dienst des Heeren, want Bethel wordt door u druk bezocht, en ge begeeft u ook naar Gilgal, en zelfs trekt ge de grenzen over, om pelgrimstochten te maken naar Berseba ¹⁾; maar dit is geen zóeken, doch een ver-láten van den Heere. Vooreerst toch wóónt de Heere daar niet, en in de tweede plaats zoekt gij daar den Heere ziet, maar u *zelf* ²⁾. Het zoeken van den Heere is, dat *Hij* het voorwerp is van uw gehoorzaamheid en liefde.

Het *zoeken* van den Heere is tevens het *vlieden* van het kwade, en daarom moet gij het aandurven om Bethel, Gilgal en Berseba resoluut den rug toe te keeren, want uw komen daar is zonde, en niemand kan twee heeren dienen.

Ge moet met deze eigenwillige en veruitwendigde vroomheidspractijken maar ophouden, want de bevolking en de priesters van Gilgal zullen gewisselijk in ballingschap worden gevoerd, en van Bethel zal niets overblijven ³⁾.

- 6 Zoekt dan den Heere om Zijn zelfs wil, want daaraan is alleen de belofte van het leven verbonden. Maar zoekt ge Hem niet, dan zal Hij ù bezoeken, en op u invaren als een verterende vlam. De Heere zal dan als een onuitblusschelijk vuur in vlammen doen opgaan het huis van Jozef — Jozef, eens het lievelingskind van Jakob en daarna troetelkind van God, vóórgetrokken boven alle volken — en dat vuur zal voortvreten tot Bethel toe, en er zal niemand gevonden worden, die dezen brand blusschen kan.

J. *De verdorven mensch en de verheven God,*
(h. 5 : 7—17).

- 7 Niet alleen de godsdienst, maar ook de moraal wordt

¹⁾ Gilgal, waar eertijds de groote besnijdenisplechtigheid ten tijde van Jozua had plaatsgegrepen, en Berseba, waar de Heere aan Izak en Jacob was verschenen, golden als bijzonder heilige plaatsen.

²⁾ Men meende, door vele offeranden den Heere aan zich te kunnen verplichten, en zocht dus de gaven inplaats van den Gever.

³⁾ Eigenlijk: Bethel zal tot „Aven” worden. Hier is een woordspel. Aven beteekent nietigheid, leugen, ook afgod.

door u verkracht. O, wat verschrikkelijk is het toch, dat er onder het Bondsvolk zijn, die het recht dat, zooals God het gaf, zoeter is dan honig en heilzaam voor al de ellendigen, zóó misbruiken, dat het in z'n tegendeel verkeerd wordt, zoodat het ónrecht zegeviert, dat bitter is als alsem, en de gerechtigheid met voeten getreden wordt.

8 Vreeselijk!

Denkt dan dit volk, dat maar verdrukt en vertrapt, er geen oogenblik aan, dat God er óók nog is?

God, de Almachtige!

De majestueuze Schepper van het zachtglanzend Zeven-gesternte, en van Orion's trotsche pracht!

Daarbóven woont de Vader der lichten, en hier beneden zijn Zijn kinderen... kinderen der duisternis geworden!

En deze almachtige God is niet alleen de Schepper, maar ook de Onderhouder van alle dingen; Die dagelijks op aarde de afwisseling van dag en nacht, van licht en donker bestelt; Die de donkerheid verkeert in ochtend en den dag in de duisternis van den nacht doet overgaan.

Moest dit volk dan niet op dezen Vader, den Onderhouder van alle schepselen alzóó vertrouwen, dat *Hij* het van alle noodruft verzorgen zal, inplaats van door rechtsverkrachting zich te verrijken? Maar God, die hemel en aarde, en al wat daarin is, met Zijn hand onderhoudt, kan óók op één oogenblik Zijn hand terugtrekken, zoodat alles ineenstort, gelijk wel gebleken is, toen Hij bij den zondvloed de fonteynen der wereldzee opende, en de hevige wateren uitgoot van boven, over het gelaat der aarde... Jahvè is Zijn Naam!

9 O, als deze geduchte God nu eens weer ingreep, en bliksemsnel de verwoesting deed komen over de sterkte, en verstoring bracht over de vesting...

10 Wat zal er dan wel worden van Samaria, in wier vestingpoorten het schreiendste onrecht wordt bedreven? Want daar in de poort — de plaats waar de rechtspraak wordt uitgeoefend — worden degenen die voor het recht opkomen juist gehaat, en zij die oprechte bedoelingen hebben worden verafschuwde, omdat zij de verdrukkers der armen in hun practijken belemmeren!

- 11 Daaron, omdat gij de armen met voeten treedt, en de kleine boertjes zóó uitzuigt, dat ge wel geen woekerrente van hen vraagt ¹⁾, maar hen prest om z.g.n. een „geschenk” in natura mee te brengen, zal uw gerechte straf niet uitblijven: van uw onrechtmatig verkregen goed zult ge geen plezier hebben; de luxueuze huizen, van natuursteen gebouwd, zult ge niet bewonen, en de bekoorlijke wijngaarden die ge geplant zult hebben, den wijn ervan zult ge niet drinken. Zoo gewonnen, zoo geronnen!
- 12 Ge moogt namelijk meenen, uw kwaad voor de menschen verborgen te kunnen houden, maar Ik ken immers uw ongerechtigheid wel in haar ganschen omvang. Ik weet dat uw overtredingen machtig vele zijn en uw zonden geweldig groot — gij, die vijandig gezind zijt jegens ieder, die een zaak rechtvaardig behandeld wil zien, en die u laat omkoopen voor een som geld door doodslagers, die zoodoende aan hun gerechte straf ontkomen, terwijl de geringen eenvoudig worden weggeduwd van de gerechtsplaats in de poort, en hun rechtszaak niet eens in behandeling kan komen. Voor geld krijgt men bij u alles gedaan, maar die géén geld hebben, krijgen ook geen recht.
- 13 Ook is het wel een droevig kenmerk van de geestesgesteldheid van dezen boozen tijd dat, waar de dwazen het hoogste woord voeren, de verstandige en fatsoenlijke menschen er het zwijgen toedoen, en niet eens meer protesteeren tegen het onrecht, noch hun bezwaren inbrengen tegen den geest der eeuw!
- 14 Als profeet des Heeren protesteer ik, Amos, echter wel, maar ik voeg daar nu nog deze dringende oproep tot bekeering aan toe: Zoekt met alle inspanning den wil des Heeren te doen, en vliedt de zonde, want alleen in deze ware verbondsgemeenschap met en verbondsgehoorzaamheid áán den Heere zult gij het leven bezitten, terwijl, zolang ge naar dezen regel niet leeft, uw zeggen: de Heere is met ons”, slechts een ijdele leuze is.
- 15 Ge moet echter het kwade niet alleen *vlieden*, maar ook

¹⁾ Het nemen van rente van zijn mede-Israëliet was bij de wet verboden. Exod. 22 : 25; Lev. 25 : 36, 37; Deut. 23 : 19, 20.

haten, en het goede niet slechts *zoeken*, maar ook *liefhebben*.

Laat *die* gezindheid des harten dan ook daarin uitkomen, dat ge het gestruikelde recht in de poort weer op de been helpt, en dat recht hoog houdt. De Heere verbindt Zijn zegen aan de gehoorzaamheid des verbonds en het ontbreekt den Heere, die de God der hemelsche leger-scharen is, ook niet aan macht, om u te helpen. Wie weet, of Hij dan Jozefs overblijfsel nog niet genadig zal zijn — haast u om uws levens wil!

- 16 Blijft ge echter in uw zonden, dan spreekt de Heere, de God der heirscharen, de Heere, aldus:

Overal in den lande zullen weeklachten worden gehoord. Zoowel op de ruime pleinen als in de nauwe steegjes der steden zal men misbaar maken, en alom weerklinkt het eentonig geroep: ach, ach!

Maar de rouwklachten zullen niet alleen in de steden, maar ook in de dorpen op het platteland worden gehoord; als namelijk de boer van den akker zal worden geroepen om naar huis te komen, waar hij bij zijn thuiskomst reeds de beroepsrouwklagers aantreffen zal, die treuren bij het lijk van de geliefde doode.

- 17 Ja, ook op de wijnbergen, waar anders de vroolijke liederen plegen gehoord te worden, zal dan de blijde rei worden veranderd in rouwklacht en geschrei, wanneer Ik — zegt de Heere — in uw eigen midden doortrekken zal, zooals Ik eens door het heidensche Egypte trok, en al de eerstgeborenen doodde.

K. *Geen verbondszegen zonder verbondsgehoorzaamheid* (h. 5 : 18—27).

- 18 Gij hebt vroegere profeten hooren spreken van den „dag des Heeren”, den dag, waarop de Heere zich bijzonder openbaren zou tot redding van Zijn volk, en ten gerichte over Zijn vijanden. Gij stelt u voor, dat deze „dag des Heeren” een herhaling zal zijn van wat in Egypte gebeurde, toen er duisternis was voor de heidenen en licht voor Israël, en daarom verlangt ge zeer naar dien dag. Maar ik zeg u, dat dit een ijdel optimisme is, aangezien het *vleesche-lijk* Israël, dat zich niet bekeert, ook tot de vijanden Gods

- behoort. Over hen roep ik het „wee” uit, want hoewel ze heil van dien dag verwachten, zal hij hun niets dan onheil brengen: hij zal duisternis voor hen zijn, en geen licht.
- 19 Op dien verschrikkelijken dag zullen zóóveel rampen tegelijk komen, dat die aan het eene verderf zal ontkomen, door het volgende zal worden getroffen. Laat me u dit duidelijk maken met een beeld, aan het leven ontleend: daar is iemand die vlucht voor een leeuw. In uiterste krachtsinspanning weet hij aan dit doodsgevaar te ontkomen, maar zie, daar dreigt hem nieuwe nood en nieuwe dood: een beer staat met opgesperden muil vlak voor hem. Maar nóg geeft hij het niet op... gelukkig ontwaart hij een herdershut, waar hij nog juist op tijd kan binnenvliegen. Daar leunt hij doodelijk vermoeid tegen den wand. Maar zie, juist op die plek, waar hij z'n hand houdt, zit een giftig slangetje in een spleet verborgen, die hem een doodelijken beet toebrengt¹⁾.
- 20 Zóó zal ook de „dag des Heeren” duister zijn en niet licht, ja donker en zonder glans!
- 21 Ge grondt uw ijdele verwachting aangaande den „dag des Heeren” op de veelheid van uw offers: daarmee zoudt ge den Heere aan u verplichten.
- Maar hoor nu eens, hoe de Heere over uw offers denkt. Hij zègt: Uw groote feesten, die ge *Mij* meent te wijden, haat Ik; ze staan *Mij* tegen. In de atmosfeer van Bethel en Gilgal kan Ik het niet uithouden. En van uw offers, die ge *Mij* op uw hoogtijden brengt, en waar gij van denkt dat ze een lieflijken reuk den Heere zullen zijn, daar walg Ik van!
- 22 Dit komt, omdat de gezindheid uws harten niet deugt. Omdat gij opgaat in uitwendigen godsdienst, en uw hart verre van *Mij* houdt, dáárom kan Ik de brandoffers en de spijsoffers die ge *Mij* meent te brengen, niet luchten of zien. Ik kijk ze niet eens aan, hoezeer ge u ook uitslooft om vooral de vetgemeste beesten voor *Mij* op het altaar te leggen.
- 23 Behalve uw offers veracht Ik ook uw zang en muziek, waarmee ge uw feesten opluistert; omdat uw hart er niet

¹⁾ Zie voor deze voorstelling van zaken: Prof. v. Gelderen: Amos blz. 135.

inzit, klinken uw liederen Mij als één groot geraas in de ooren. Het geklank uwer harpen, waarmee ge den Jeruzalemschen eeredienst wilt nabootsen, is voor Mij een lawaaierige dissonant. De hymnen, die ge Mij ter eere zingt, zijn Mij een last, en het zal voor Mij een bevrijding zijn als ge er mee ophoudt. De luidruchtige overvloed van zang en muziek bekoort Mij evenmin als het overvloedige vet van uw offers.

24 Wat Ik dán begeer?

Een overvloed van ware godsvrucht! Gehoorzamen is beter dan offerande, en opmerken dan het vette der rammen. Zonder het oefenen van recht en gerechtigheid heeft uw uiterlijke godsdienst geen waarde. En laat dan die godsvrucht geen gelegenheidsgodsdienst zijn, door alleen vroom te wezen als de omstandigheden gunstig zijn bijvoorbeeld — evenals menige beek alleen water heeft in den regentijd — maar laten recht en gerechtigheid *voortdurend* beoefend worden — gelijk een bestendige beek zomer en winter water heeft en in geen enkel seizoen teleurstelt.

25 Dat Ik uw óffers wel missen kan, en Mijn genadebetoon daar in elk geval niet van afhankelijk is, is toch wel duidelijk gebleken tijdens de veertigjarige omzwerving in de woestijn!

Hebben uw vaders, o huis Israëls, Mij toen soms regelmatig slachtoffers en spijsoffers gebracht? En tóch was dit uitblijven der offeranden voor Mij geen beletsel, hen in het Beloofde Land te brengen.

26 Maar niet alleen hadden uw vaders op u voor, dat ze niet leefden in den waan, Mij door een veelheid van offeranden aan zich te kunnen verplichten, doch ze lieten behalve de offeranden (om welke reden die uitbleven doet thans niet ter zake) ook nog iets anders achterwege nl. het rond dragen in processie van afgodsbeelden — iets wat gij wél doet: het beeld van Sakkuth, uw koning, en van Kewan uw sterregod!

27 Daarom zal Ik — waar Ik uw vaders in het Beloofde Land gebracht heb, — u met al uw offers en afgodsbeelden voeren naar het land, waar die afgoden vandaan komen — tot ver voorbij Damascus, zegt Hij, Wiens Naam is Jahvè, de God der heirscharen.

L. *Het „wee” over valsche gerustheid en ijdele zelfverheffing* (h. 6).

VI : 1 Nogmaals waarschuw ik hen, die zich door valsch optimisme laten leiden, en den naderenden ondergang niet willen zien. Ik heb nu met name de *leidslieden* op het oog, en wel in beide rijken, zoowel in Juda als in het Tienstammenrijk ¹⁾. In Juda verlaten zij zich wel zorgeloos op de hechte verdedigingswerken van den Sionsberg, en in Israëel waant men zich wel veilig achter de vestingmuren van Samaria — maar niettemin moet ik het „wee” over hen uitroepen.

Zij zijn van het „uitverkoren volk”, dat aan de spits der natiën gaat de voorgangers en leidslieden, tot wie heel het huis Israëls eerbiedig opziet, zoekende hun raad, hulp en bijstand — ik mag dus wel zeggen: de elite van het elitevolk, zij, die nog weer aan de spits staan van de uitverkoren keurbende Gods!

Maar inplaats van te bedenken, wat ik reeds vroeger gezegd heb ²⁾, dat de Heere bij hèn juist allereerst de zonden bezoeken zal, daar hun verantwoordelijkheid zoo veel grooter is, zetten ze een hooge borst op, denkende: wie zal ons, het uitverkoren groepje van God nu wat doen?

2 Welzeker, ge voelt u de fine-fleur van de natiën; en van de u omringende dwergstaatjes tusschen Mesopotamie en Egypte gelegen, met hun hoofdsteden Kalne, Hamath en Gath, kan geen zich met u meten! Ge voelt u de „grootte mogendheid”; en in mijn ooren klinkt nog het refrein van van het oude soldatenlied, waarin spottend gezongen werd:

„Trekt over naar Kalne en ziet

„En gaat vandaar naar: groot-Hamath

„En daalt af naar 't Filistijnsche Gath”.

Waar men ook komt, zoo wildet ge met deze „nationale hymne” zeggen, nergens was een rijk te vinden, zóó reus-

¹⁾ Het verwijt kon voor de hand liggen, dat de prfeet zich eenzijdig tot een déél des volks richtte, omdat Amos uit Juda kwam, en voornamelijk Israëel te bestraffen had. Daarom spreekt hij nu de leidslieden in beide hoofdsteden: Jeruzalem (Sion) en Samaria aan.

²⁾ Zie h. 3 : 2.

achtig als het uwe! En 't is waar, geen van deze dwergen kan tegen u op. Noch het „geweldigé” Kalne, noch het „groot” Hamath, noch de „reuzenstad” Gath kan welvarender genoemd worden dan úw koningssteden; en hun gebied is niet grooter dan het uwe! Zeker, ge zijt wél groot geworden!

3 En nochtans: wee u!

Ge dént, dat de booze dag nog lang zal uitblijven, maar het tegendeel is waar, want hoemeer ge op úw rechterstoelen onrecht en geweld pleegt, des te haastiger haalt ge Gods geduchte rechterstoel naar u toe!

4 O, edelen des volks! Inplaats van te bedenken, dat uw adeldom verplicht, schijnt ge tot uw leuze te maken: laat ons eten en drinken, want morgen sterven wij.

Allereerst téékent het wel uw decadentie, dat ge niet meer als vroeger aan tafel aanzit, maar u behaaglijk neervleit op uw rustbedden — kostbare rustbedden liefst, ingelegd met ivoor — en dat ge hangt in uw luie divans.

In verijnd weeldegenot voert ge uw levensbehoeften dusdanig op, dat, in afwijking van vroeger jaren, toen het nuttigen van vleeschspijzen alleen beperkt bleef tot hoogtijden, deze gerechten nu dágelijks op uw tafel staan, waarbij het fijnste u nauwelijks goed genoeg is: lammeren, met zorg gekozen uit het kleinvee, en kalveren uit de meststallen!

5 Maar afgezien van deze verijnde luxe, waarmee ge de voorvaderlijke zeden opzij zet, maakt ge u ook ernstig schuldig aan *profanie*. Uw maaltijden vroolijkt ge namelijk op met muziek en zang, maar ge schroomt niet de heerlijke tempelmuziek, waarmee David God wilde verheerlijken, na te bootsen op uw diner-concerten — en met harpspel en andere muziekinstrumenten gaat ge uw brooddronken gelal en gejoel aan tafel begeleiden.

6 Nóg erger: in dolle uitgelatenheid gaat ge u te buiten aan drankmisbruik, en ge drinkt den wijn uit schalen die voor het heiligdom bestemd zijn. Bovendien profaneert ge de heilige zalfolie, door u daarmee te zalven voor uw maaltijden.

Ge zalf t u met vreugdeolie, en ge verkeert in een feestelijke stemming, terwijl er alle aanleiding is om rouw

te bedrijven. Helaas, niemand trekt zich iets aan van de tegenwoordige verwording en van de toekomstige ruïneering van Jozefs huis. Men zet zich eenvoudig luidruchtig over den ernst van den toestand heen!

7 Daarover komt het rechtvaardig oordeel des Heeren!

Zij, die er prat op gaan, aan de spits der natiën te staan, zullen straks ook inderdaad aan de spits gaan — maar dan in de rij der ballingen!

De tijd komt, dat de voornaamsten van den staat vooraan zullen gaan, aan het hoofd van den ballingenstoet, en in dien stoet zal het wel uit zijn met het getier der liederen en met het hangen op ruststoelen!

8 Gezworen heeft de Heere Heere bij Zich zelve — zóó luidt de oordeelsspreuk van den Heere, den God der heirscharen : Ik verafschuw al datgene wat Jacobs trots uitmaakt; Ik haat de weeldeschatten die hij langs zondige wegen in zijn paleizen heeft opgehoopt; ja Ik zal de stad met alles wat zich daarin bevindt overleveren aan den vijand.

9 In dien dag zal de ellende zoo groot wezen, dat als er ergens in een huis tien menschen overgebleven zijn, die ook alle tien zullen sterven.

10 Ik zal u eens één aangrijpend moment schilderen, hoe het dan zal toegaan:

Ik voer u in gedachten een huis binnen, waar een lijk boven de aarde staat. Daar treedt een bloedverwant binnen, vergezeld van een lijkverbrander ¹⁾ — ze zijn gekomen, om lijken uit het huis weg te halen.

Binnengekomen in het huis, waar het tiental woonde, bespeurt de bloedverwant nergens leven meer. Alleen in het achterhuis verneemt hij nog een zwak geluid. Het is de zwakke stem van de eenige, die nog in leven is; want als de bloedverwant roept: zijn daar nog meer bij u? dan krijgt hij ten antwoord: neen, niemand meer! Bij het vernemen van dat ontstellende antwoord zal dan de bloedverwant zeggen: Ssst; zwijg stil, want deze toestand is er

¹⁾ Het was in Israël natuurlijk geen gewoonte, lijken te verbranden. De verschijning van dezen „verbrander” wijst dus wel op een noodtoestand. Waarschijnlijk zal aan een pestepidemie moeten worden gedacht.

- niet naar, om er den Naam van den Heere bij te noemen ¹⁾).
- 11 Want zie, op bevel des Heeren zal de vijand komen aanstormen, en alles zal omvergeworpen worden, niet alleen de paleizen der rijken, maar evengoed de hutten der armen, want het geestelijk en zedelijk bederf is tot alle lagen der bevolking doorgedrongen.
- 12 Deze „omkeering” zal de Heere teweegbrengen, omdat *gij* de zedelijke orde hebt omgekeerd:
De rots is toch geen bodem, waar paarden op rennen kunnen? En de zee is toch geen bodem, waar het rundvee op ploegen kan? Welnu, meent *gij* dan, dat het onrecht dat *gij* pleegt, een bodem kan zijn, waar de staat en de maatschappij op rusten kunnen? ²⁾ — *gij* die het recht verkeert in venijn en de vrucht der gerechtigheid in bittere alssem, zoodat uw „rechtspraak” slechts verbittering wekt?
- 13 Inplaats dat ge u nu bekéért van uw boozen weg, bemerk ik bij u niets dan ijdele snoeverij. Ge pocht op uw krijgsverrichtingen, zooals de verovering van Lodebar en niet zonder trots zegt ge: hebben we niet met onze geweldige legers Karnajim veroverd? ³⁾
- 14 Zie toch, Ik verwek over u, o Israël — zoo luidt de oordeelsspreuk van den Heere, den God der heirscharen, een volk dat u in 't nauw zal brengen van den heirweg van Hamath of tot de Arababeek toe. Waar zijn dan de officieren van Lodebar en de „helden” van Karnajim?

¹⁾ Misschien wordt hier gezinspeeld op het bijgeloovige „beroepen”: door het noemen van den Naam der godheid zou diens opmerkzaamheid worden getrokken. Als dus de eenig overgeblevene verder ging spreken, en den naam van den Heere er bij zou halen, zou dit noodlottig kunnen worden, omdat de Heere dan zou toesnellen, en ook hem en de anderen dooden. De nadruk valt hier op den *angst* voor den Naam des Heeren, met welken Naam men nu nog zoo familiair omgaat.

²⁾ Zie v. Gelderen aw blz. 186.

³⁾ Hier is waarschijnlijk te denken aan de verovering van deze twee steden door Jerobeam II. Amos drijft er vroolijk den spot mee, wat blijkt uit het woordspel. Want Lodebar beteekent: „nietig ding” en Karnajim: hoornen.

Met die hoornen meenden ze elken vijand te kunnen weerstaan.

DEEL III.

DE VIJF GEZICHTEN, ONDERBROKEN DOOR EENIGE
PROFETIEËN, EN HET HISTORISCH VERHAAL VAN HET
CONFLICT TUSSCHEN AMOS EN AMAZIA. (h. 7—9).A. *Het lente-visioen: de sprinkhanen*, (h. 7 : 1—3).

VII : 1 Wat mijn *mond* tot nu toe gesproken heeft aangaande de oordeelen Gods, hebben mijn *oogen* ook gezien: allereerst in een sprinkhanenvisioen.

De Heere Heere toch vestigde eens mijn aandacht op een zwerm sprinkhanen, die Hij zelf had doen te voorschijn komen.

Dit vernielende sprinkhanenleger verscheen op een zeer hachelijk moment! Het eerste weelderige gras was namelijk reeds afgemaaid ten behoeve van de koninklijke stallen, en nu begon het nagras op te komen, de tweede snede dus, waarop de boer nu al z'n hoop gevestigd had ¹⁾.

2 Toen dacht ik met schrik: o, als de sprinkhanen nu eens al het kruid van het land volledig zouden verslinden! De ramp zou niet te overzien wezen!

Daarom bad ik den Heere, en zeide — wetende dat dit dreigende oordeel Israël zou overkomen om zijn zonde — „o Heere, God des Verbonds, vergeef toch de schuld van Uw volk”. Ik kon niets aanvoeren ten gunste van dit volk en daarom deed ik een beroep op het verbond der genade, zeggende: „o God, God van Jacob, God des Verbonds en des eeds, hoe zouden Jacobs kinderen kunnen standhouden voor U — ze zijn immers zoo gering!”

3 Toen hoorde de trouwe Bondsgod en kreeg berouw over het kwaad, dat Hij gesproken had Zijn volk te zullen aandoen, en Hij zeide dat het onheil zou afgekeerd worden.

¹⁾ Dit eerste visioen verplaatst ons dus in de Palestijnsche lente.

B. *Het zomervisioen: de groote droogte*, (h. 7 : 4—6).

- 4 Vervolgens deed de Heere Heere mij een ander visioen aanschouwen. Ik zag namelijk, dat de Heere — om de zonde van Zijn volk te straffen — het heete zomervuur opriep ¹⁾, Hij, de Heere, die *alle* dingen gebiedt. Zóó machtig was die vuurgloed, dat alle beken, en zelfs de ondergrondse bronnen uitdroogden. En het zou niet lang meer duren, of ook de weiden en akkers zouden aan verdorring en verbranding ten prooi vallen.
- 5 Wéér viel ik ter aarde, en ik smeekte: „Heere, God des Verbonds, houd toch op! Hoe zou Jacob kunnen standhouden? Hij is immers zoo klein!
- 6 Toen berouwde het den Heere, den trouwen God des Verbonds om het kwaad dat Hij gesproken had, en Hij zeide, dat ook ditmaal het onheil nog zou worden afgekeerd.

C. *Het derde visioen: het paslood*, (h. 7 : 7—9).

- 7 Daarna liet de Heere mij nog het volgende visioen zien. Er was een muur ²⁾, die indertijd precies recht naar het paslood was opgetrokken. Bij dien muur nu stond de Heere, met een paslood in Zijn hand, om te keuren of die muur ook scheefgezakt was ³⁾.
- 8 Toen vroeg de Heere mij: „Amos, wat ziet gij? En ik antwoordde: een paslood. Daarop zeide de Heere: Ik ben het leven van Mijn volk Israël niet maar van den buitenkant, maar van binnen nagegaan, en heb het aan Mijn wet getoetst. Ik heb geconstateerd, dat het niet meer beantwoordt aan het richtsnoer van Mijn Wet, evenmin als deze muur nog beantwoordt aan het paslood. Alles is scheefgezakt, en daarom is het sloopen van Israëls muur het eenige wat er overblijft. De tijd der lankmoedigheid is nu voorbij! Tot tweemaal toe heb Ik gezegd, dat het Mij be-

¹⁾ Het tweede visioen verplaatst ons dus in den Palestijnschen zomer.

²⁾ Bij dien „muur” is te denken aan het religieuze, staatkundige, en maatschappelijke leven in Israël, en dat die muur „loodrecht” was gebouwd, symboliseert de gedachte, dat de Heere voor dit leven de allerbeste wetten gegeven had. „Jeruzalem is wel gebouwd!”

³⁾ De afwijkingen symboliseeren Israëls volkszonden.

rouwde, maar nu is de maat vol. Ik zal Israëel niet langer verschoonend voorbijgaan.

- 9 Het duurt nu niet lang meer, of de „geliefde” heilige plaatsen van Izak ¹⁾ zullen worden verwoest, en Israëls heiligdommen zullen worden vernietigd, en tegen Jero-beam’s huis zal Ik het zwaard van den vijand verwekken — troon en altaar waggelen!

D. *Amos en Amazia*, (h. 7 : 10—17).

- 10 Toen Amazia, de priester van Bethel, die zich onder de hoorders bevond, deze laatste woorden hoorde, waarin het koninklijk huis van Jero-beam werd bedreigd, verdween hij uit de menigte, en zond een ijlbode naar Jero-beam, den koning van Israëel, met de volgende boodschap: „Amos, de Judeër, pleegt hoogverraad tegen u, en dat nog wel in Bethel, het belangrijkste godsdienstige centrum van uw rijk. Door zijn ophitsende woorden zal de rust ernstig worden verstoord, en zal het staatsbestel uit zijn voegen worden gerukt ²⁾).

- 11 Dit is de ondermijnende en staatsgevaarlijke taal van Amos: hij heeft geprofeteerd: „door het zwaard zal Jero-beam sterven, en Israëel zal gewis in ballingschap weg-trekken uit zijn land.”

Zult ge nu, o koning, eindelijk inzien, dat snel ingrijpen gebiedende eisch is?

- 12 Vervolgens keerde Amazia met rassche schreden terug naar de plaats waar Amos stond te prediken, om te probeeren — in afwachting van de dingen die komen zouden, — Amos met een zoet lijntje weg te werken ³⁾). Hij wilde Amos wel den „goeden raad” geven, nog tijdig de vlucht te nemen, voordat Jero-beam’s soldaten kwamen, en zei daar-om: „Ziener, ga nu maar vluchten naar het land van Juda

1) Men vergelijke wat gezegd is bij h. 5 : 5.

2) Deze beschuldiging van hoogverraad was natuurlijk van Amazia maar een voorwendsel. De hoofdzaak was, dat Amazia zich door de prediking van Amos bedreigd gevoelde, en nu probeerde, Amos weg te werken met behulp van de militaire macht van Jero-beam.

3) Amazia is er blijkbaar niet erg gerust op of Jero-beam z'n soldaten wel sturen zal. Zie v. Gelderen a.w. blz. 213.

— ge hebt nu nog den vrijen aftocht! Ge behoeft niet op te houden met profeteeren, want dat is nu eenmaal uw vak, en ik wil u het brood niet uit den mond stooten, maar zie in uw eigen land nu maar met dat profeteeren aan den kost te komen ¹⁾).

13 Daar zal bovendien wel genoeg te bestraffen wezen! Maar hier in Bethel moogt ge niet langer profeteeren, want uw optreden hier beschouw ik als majesteitsschennis, omdat Bethel een koninklijk heiligdom en een Rijkstempel is.

14 Doch Amos antwoordde en zeide tot Amazia:
Gij vergist u wel zeer, als ge meent, dat ik profeteer om den broode. In dat geval had ik beter bij m'n bedrijf kunnen blijven, want ik hoor niet tot den profetenstand, maar ik ben veehouder van beroep en kweker van moerbeivijgen. Ik heb dit profetenambt dan ook niet gezocht, maar ik predik krachtens een bijzondere goddelijke roeping. Want in mijn gewone leven kwam plotseling een verandering, toen de Heere mij met onweerstaanbare kracht van achter de kudde vandaan haalde en mij opdroeg: Ga profeteeren over mijn volk Israël. Derhalve kunt ge mij wel verbieden te profeteeren, maar ik kan het toch niet laten.

16 Welnu dan: hoor het woord des Heeren: *gij* zegt wel tot mij: ge moogt niet profeteeren over Israël, noch het huis van Izak doen opschrikken met uw woorden, maar:

17 De Héere spreekt aldus: „bij de inneming van deze stad zal uw vrouw haar lichaam willig leenen aan de lusten der soldaten, en uw zonen en dochteren zullen vallen door het zwaard, en uw grondbezit zal met het meetsnoer worden toegedeeld aan de overwinnaars. Ten slotte zult gij, van alles beroofd, in ballingschap omzwerven, en daarna in den onreinen bodem van het heidensche land begraven worden.

En wat ik reeds zoo dikwijls gezegd heb, herhaal ik nu nog eens weer: Israël zal gewis in ballingschap wegtrekken uit zijn land.

E. *Het herfstvisioen: het rijpe ooft*, (h. 8 : 1—3).

VIII : 1 Ook het volgende liet de Heere mij nog zien:

¹⁾ Amazia beschouwt Amos dus eenvoudig als broodprofeet.

Ik zag een korf met rijpe vruchten¹⁾.

2 Toen zeide Hij: „wat ziet gij, Amos?” En ik zeide: „een korf met rijpe vruchten”. Daar ik niet terstond vermoedde, dat dit onschuldig tafereel iets onheilspellends zou inhouden, gaf de Heere mij daar de volgende verklaring van, toen Hij tot mij zeide: „zooals dit fruit in de mand rijp geworden is, zoo is de ondergang van Israël, Mijn volk, óók rijp geworden. De maat der schuld is nu vol en het oordeel is rijp. Ik zal het daarom niet langer verschoonend voorbijgaan.

3 Nú *schijnt* het alles nog mooi, precies zooals dat rijpe fruit mooi lijkt, maar het is niet duurzaam meer.

Zie, de „dag des Heeren” komt, en op dien dag zullen de vreugdeliederen, waarvan thans nog de paleizen en tempels weerklinken, plaats maken voor klaagzangen. Dit zeg ik niet, maar dit zegt de Heere Heere. Zóó algemeen zal dan de dood om zich heengrijpen, dat overal, op straat en in de huizen, massa's lijken onbegraven zullen liggen, van hèn namelijk, die de Heere heeft neergeslagen. Dan zult gij eerbiedig zwijgen onder de slaande hand Gods.

F. *Niettemin geen hunkering naar God, maar naar goud,*
(h. 8 : 4—6).

4 Luistert nu naar het volgende ,gij, die met zòndige inplaats van met heilige begeerten vervuld zijt; wier tegenheden niet dorsten naar den Heere, maar naar den ondergang van den arme, en de vernietiging van de weerloozen des lands.

5 Ge zijt zeer stipt in het onderhouden van uw Sabbaten, en ge denkt er niet aan, die te schenden door te koopen of te verkoopen, maar terwijl uw zaken gesloten zijn, *denkt* ge aan niets anders dan aan winstbejag. Ge overlegt: wanneer zal het maandfeest toch voorbij zijn, dat we weer graan kunnen verkoopen; en de sabbat duurt u zóó eindeloos lang, dat ge de verzuchting slaakt: wanneer zouden we

¹⁾ Dit doet aan den herfst denken. Op het oogstfeest in de maand Bul (1 Kon. 6 : 18) te Bethel, waar Amos misschien deze gezichten medegedeeld heeft, waren allicht zulke manden met fruit aanwezig, waarbij dan dit visioen zich aansluit.

eindelijk eens weer zaken kunnen doen, en koren te koop aanbieden? Zóó neemt het geld al uw denken in beslag!

En werd uw winst dan nog maar rechtvaardig verkre- gen, maar ge zoekt u bovendien nog te verrijken door allerlei bedriegelijke practijken. Ge bedriegt den koper, door een te kleine maat te geven ¹⁾, maar bovendien ver- klaart ge, dat het geld dat ge daarvoor ontvangt beneden het gewicht is, omdat ge bij het nawegen van het geld een te groote sikkell gebruikt ²⁾.

En dan weet ge tenslotte nog een trucje met de weeg- schalen, waardoor uw winst nóg grooter wordt.

- 6 Uw ideaal is echter pas bereikt, als de schuld der aldus bedrogen armen zoo is opgelopen, dat ze zichzelf als slaaf moeten verkoopen, en behalve hun geld ook hun vrijheid kwijt zijn; en den noodruftige die aan z'n schuld- eischer een bagatel als een paar schoenen schuldig is, welke schuld hij niet betalen kan, koopt *gij* als slaaf. Zoo kóópt ge menschen, en verköopt ge minderwaardige graansoorten voor de beste waar.

G. *Het oordeel*, (h. 8 : 7—14).

- 7 Zoo zijt *gij* bezig, de heerlijke erfenis, die de Heere Abraham, Izak en Jacob gezworen heeft te zullen geven, te verderven. Maar omdat de Heere Zijn heilsplan niet laat verijdelen, en uw waarachtig heil Hem meer dan u ter harte gaat ³⁾, zoo zal Ik, — zegt de Heere — den Bondseed houden, dien Ik dien vadersen gezworen heb, en uit dien eed vloeit voort, niet zooals *gij* meent dat Ik uw zonden door de vingers zal zien, maar dat Ik ze juist zal bezoeken, en ge zult straks gewaar worden, dat Ik ze niet voor eeuwig vergeet ⁴⁾.

¹⁾ De „efa” wordt hier genoemd als korenmaat (\pm 36 Liter).

²⁾ Gemunt geld was er nl. niet; men moest het betaalmiddel nawegen.

³⁾ In den tekst staat, dat de Heere gezworen heeft bij Jacobs „heerlijkheid”. Prof. v. Gelderen merkt (a.w. blz. 235 v.) op, dat deze „heerlijkheid” van Jacob méér beteekent dan aardsche heerlijkheid. Het is de eeuwige heerlijkheid van Zijn uitverkoren volk, waar de Heere Zelf zoo nauw aan verbonden is, dat Hij er bij zweren kan als bij Zichzelf.

⁴⁾ Hier citeer ik weer prof. v. Gelderen (a.w. blz. 237): De Heere móét Zijn goddelijke haat uitgieten over het corruptie. „Het corruptie is immers een per-

- 8 Want moet Israëls zonde niet uitloopen op een verschrikkelijke ramp? Ja, de aarde zal gaan beven, en allen die er op wonen, zullen gaan jammeren. Gelijk de wateren van den Nijl, opgezweept door den wind, heen en weer bewogen worden, zoo zal heel het aardoppervlak op en neergaan zooals het wateroppervlak van deze Egyptische rivier.
- 9 En het zal geschieden op dien grooten en doorluchtigen dag des Heeren, zegt de Heere Heere, dat niet alleen de aarde geen steun, maar ook de hemel geen licht meer geven zal, want op den middag zal Ik de zon doen schuilgaan, en op klaarlichten dag zal Ik het land verdonkeren¹⁾.
- 10 En terwijl ge u voorbereidt op de feestvreugde bij het verschijnen van de nieuwe *maan*, zal Ik, door de *zon* te verduisteren overdag, een donkere schaduw werpen op dat maanfeest niet alleen, maar op àl uw feesten en al uw feestliederen zullen dan vanzelf klaaglieden worden.
- Dan zult gij ten teeken van droefheid rouwkleederen aantrekken en uw hoofden kaalscheren; en de rouw, waarin ge gedompeld wordt, zal zóó groot zijn als die van een gezin, dat getroffen is door het verlies van een eenigen zoon; en zoo zal die dag des Heeren allemaal bitter verdriet wezen van het begin tot het einde toe.
- 11 Ziet, er komen dagen, zegt de Heere Heere, dat er bij dezen stoffelijken nood nog een geestelijke nood komen zal, namelijk een bange godverlatenheid. Want Ik zal een hongersnood in het land zenden — geen gewone hongersnood of dorst — maar een geestelijke hongersnood. Israëel, dat zoolang geweigerd heeft naar het Woord des Heeren te luisteren, zal dan de troost en de kracht van dat Woord
- 12 missen. Wel zullen ze in alle richtingen het land door-

manente bedreiging van het waarachtige. Wat zou het voor de toekomst van het Godsrijk hebben opgeleverd, wanneer Israël in Kanaän was blijven voortleven, zooals 't in de dagen van Amos ging? Dat Israël moest verdwijnen. Het moest uitwendig opgaan in de heidenen, waaraan het inwendig allang gelijk was geworden. Later zal het met die heidenen weer worden geroepen. Zoo loopt de weg uit Edens hof, over Bethlehems kribbe en Golgotha's kruis, naar de pinksterzaal te Jeruzalem, naar den geboortedag der wereldkerk. Zoo loopt de lijn naar de waarachtige heerlijkheid Jacobs — *die* heerlijkheid, waar Jacobs God bij zweert als bij Zichzelven.

¹⁾ De profet wijst hier over de naastbijzijnde rampen heen naar het eindgericht.

kruisen — zooals zij die wankelend gaan van de eene stad naar de andere om water te drinken¹⁾ — om in hun wanhoop hier of ginds een orakelspreuk van den Heere op te vangen; maar omdat ze het *overal*²⁾ zoeken, zullen ze *het* Woord des Heeren nergens vinden. Zoo zal niet het gemis van het uitwendige goed dat hun ontviel, maar het gemis van de inwendige gemeenschap met den Heere het ergste zijn³⁾.

13 En omdat te dien dage God Zijn levenwekkend Woord inhoudt, zal ook allerlei uitwendige rampspoed de menscheid treffen, zoodat zelfs de krachtige jeugd — de schoone maagden en de strijdbare knapen — bezwijken, zooals iemand flauw valt van dorst.

14 Omdat zij zweren bij het gouden kalf van Samaria, en zeggen: zoowaar uw (af)god leeft, o Dan, en zweren bij de bedevaart naar Berseba, en door zulke eeden den God der vadersen verloochenen, dáárom zullen ze vallen en niet weer opstaan.

H. *Het laatste visioen: de Heere bij het altaar,*
(h. 9 : 1—4).

IX : 1 Ook zag ik nog nog den Almachtige staan bij het altaar⁴⁾, om daarover gericht te houden. En Hij gaf aan iemand⁵⁾ het volgende bevel:

Sla het zuilenkapitaal van den tempel stuk, zoodat de balken die daarop rusten, hun steunpunt verliezen, en

¹⁾ Vergelijk h. 4 : 8.

²⁾ Verg. de waarschuwing van Mozes, om het *niet* overal te zoeken: nabij u is het Woord. Deut. 30 : 11—14.

³⁾ Zie v. Gelderen a.w. blz. 248.

⁴⁾ Amos zegt niet, of het altaar van Bethel of van Jeruzalem bedoeld is. In beide gevallen beteekent echter dit staan van den Almachtige (hier wordt de naam Adonai gebruikt) bij het altaar gericht. Was het Bethels altaar, dan houdt Hij gericht over Israëls zonde, die in het altaar culmineerde. Was het Jeruzalem's altaar, dan is Hij bezig uit het Heilige der Heiligen te vertrekken, want het altaar stond in het voorhof. Deze laatste gedachte vindt men vooral bij Ezechiël.

⁵⁾ Aan wie dit bevel gegeven wordt, wordt niet gezegd. Het is niet onwaarschijnlijk, mede in verband met den Naam: Almachtige, dat aan natuurkrachten moet worden gedacht, zoodat de verstoring van den tempel gevolg van een door den Heere verwekte natuurramp is.

door midden breken, en neerstorten op de hoofden der in het voorhof verzamelde menigte. De kleine rest, die bij deze tempelruïne dan nog niet verpletterd is, zal *Ik* dan wel ombrengen door het zwaard van den vijand. Want de catastrophe zal volkomen zijn: er zal niemand zijn die ontvlucht, geen mensch die ontkomt.

- 2 Er zal dan geen plekje in den hemel, op de aarde of onder de aarde zijn, waar zij zich veilig kunnen verschuilen voor den Rechter der gansche aarde¹⁾.

Al groeven ze zoo diep in de aarde, tot ze eindelijk uitkwamen in de onderwereld, Mijn hand zou ze er uit óphalen.

Al klommen ze zoo hoog op, tot ze tenslotte den Hemel bereikten, Ik zou ze vandaar weer naar benéden halen.

- 3 Al vluchtten ze in grooten angst²⁾ naar Karmels top, om zich daar in de bosschen en holen te verbergen, Ik spoorde hen wel op, en haalde ze er vandaan.

Al meenden ze te ontkomen, door van den Karmel neer te springen in de zee, om zich zóó voor Mijn oog te verbergen op den zeebodem, Ik zou een zeemonster beschikken, om hen te dooden.

- 4 Al liepen zij als krijgsgevangenen in de voorhoede van een vijandelijk leger, in de meening wèl hun vrijheid, maar niet hun leven kwijt te zijn, Ik zou nog wel over een zwaard beschikken, dat hen doodde³⁾.

Ik zal ze dus niet uit het oog verliezen. En zooals Mijn oog vroeger over hen de wacht hield ten goede, zoo zal Mijn oog hen dan achtervolgen ten kwade⁴⁾.

J. *'s Heeren machtsoopenbaring in natuur en geschiedenis,*
(h. 9 : 5—7).

- 5 Dit doet de Almachtige, de Heere der heirscharen, die de aarde slechts behoeft aan te roeren, om haar haar vastig-

¹⁾ De tegenhanger hiervan is Rom. 8 : 38 v., dat geen schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus onzen Heere.

²⁾ Misschien is hier in eerste instantie te denken aan de groote aardbeving.

³⁾ Bedoeld zal wel zijn het zwaard van een anderen vijand, die het voorttrekkende leger met krijgsgevangenen en al in de pan hakt.

⁴⁾ Naar Calvijn. Vgl. ook h. 3 : 2.

heid te doen verliezen, zoodat allen die er op wonen gaan jammeren, als het aardoppervlak op en neer bewogen wordt als de wateren van den Nijl, die machtige rivier van Egypte.

6 Ja, dit doet de Almachtige, Die in den hemel Zijn opperzaal bouwt, en zijn gewelf op de aarde grondvest ¹⁾.

Hij, Die deze ramp zal doen komen is Dezelfde, Die eenmaal bij den zondvloed de wateren van de zee opriep en uitgoot op het gelaat der aarde — Jahvè is Zijn Naam!

7 En waarom zou een dusdanige ramp zich niet over ù herhalen, waar gij, o kinderen Israëls, door u van uw Bondsgod los te maken, in Mijn oog niets voortreffelijker zijt dan de negers van Nubië — zegt de Heere. Indien gij, ook zonder uw verbondsverplichtingen na te komen, meent nog iets voor te hebben op andere volken, met een beroep op het feit, dat Ik u destijds o Israël, opgevoerd heb uit het land Egypte, — heb Ik dan soms niet evengoed de Filistijnen opgevoerd uit Kaftor en de Arameërs uit Kir? ²⁾

Neen, niet de band aan de historie, maar de band aan den Heere stelt alleen veilig, en als die ontbreekt...

K. Gericht en genade (h. 9 : 8—15).

8 Zie, dán zijn de oogen des Heeren Heeren óók tegen *dit* rijk, omdat Hij zich zonder eenig aanzien des persoons stelt tegen alles wat *zondig* is. En Ik zal het doen verdwijnen van den aardbodem. Dit beteekent echter niet, dat Ik Jacobs huis *geheel* zal verdelgen, zegt de Heere Heere.

9 Voorwaar, zie Ik sta op het punt het bevel te geven ³⁾ dat Israëls huis onder al de volken verstrooid wordt. Dan zal het gezift worden gelijk de tarwe en geen steentje zal uit de zeef ter aarde vallen ⁴⁾.

¹⁾ De voorstelling is deze: de troonzaal Gods is op de wolken gebouwd. Deze wolken schijnen aan den horizon op de aarde te rusten.

²⁾ „Exodus-volken” — aldus prof. v. G. a.w. blz. 279 — „zijn ook de Filistijnen en de Arameërs, notabene de eerste twee van de heidensche natie's, tegen welke Amos in het begin van zijn boek het vuur van Jahvè's wraak slingert.

³⁾ Aan *wie* dit bevel gegeven wordt, wordt weer niet gezegd.

⁴⁾ Tweeërlei wordt hier door Amos vastgehouden: gericht over den zondaar en genade voor „de heilige rest”. Gedacht wordt aan de zeef, die het *goede* (het graan!) doorlaat maar het *kwade* (de steentjes) vasthoudt. De zondaars zijn hier de steenen, die in de zeef blijven en „niet ter aarde vallen”. De

- 10 Door het zwaard zullen ze sterven al diegenen van Mijn volk, die maar door blijven zóndigen — die zelf het gericht over zich halen door hun levenswandel, maar Gods gezanten nu daarvan de schuld geven en hen de mond willen snoeren zeggende: haal met uw woorden het gericht niet over ons, en plaats het kwaad niet zoo vlak voor onze voeten, dat wij er over struikelen.
- 11 Die dag des gericht's luidt echter tevens den Messiaanschen tijd in, waarin Ik Mijn belofte aan David zal inlossen¹⁾. Dat huis van David, dat als een vervallen hut dreigt in te storten, zal Ik dan weer oprichten, en zijn scheuren dicht metselen, zoodat het uit zijn bouwvalligen staat weer heerlijk te voorschijn komen zal, en in zijn oorspronkelijken staat weer hersteld.
- 12 Dan zal, wat er overgebleven is²⁾ van Edom en van al de andere volken waarover Mijn Naam is uitgeroepen, onder Messiaansche heerschappij komen³⁾ zegt de Heere, die reeds bezig is dit tot uitvoering te brengen.
- 13 Deze Messiaansche heilstijd die komende is, zal onuitsprekelijk rijk aan zegeningen zijn⁴⁾.
De oogst zal zoo overvloedig wezen, dat de ploeger reeds weer verschijnt op den akker als de maaier nog niet klaar is met zijn arbeid, en de druiventreder nog bezig is de druiven te persen, als de zaaier al weer verschijnt. Dan

laatste uitdrukking wordt in den regel in de Schrift in gunstigen, hier in ongunstigen zin gebruikt.

¹⁾ Vgl. 2 Sam. 7.

²⁾ nl. uit het volkerengericht, waarvan in h. 1 en 2 sprake was.

³⁾ Amos teekent den Messiaanschen heilstijd als een terugkeer van de heiden-volken onder de heerschappij van David. De vervulling hiervan is natuurlijk de Christusheerschappij over de heidenen, voorzoover de „Naam des Heeren over hen uitgeroepen is”. Jacobus haalt (Handel. 15 : 17) deze profetie in dezen zin aan: „Opdat de overblijvende menschen den Heere zoeken, en al de heidenen, over welke Mijn Naam aangeropen is, spreekt de Heere, Die dit alles doet”. Schoon merkt prof. v. G. op (a.w. blz. 298): „Edom vertegenwoordigt Adam! David onderwerpt uitwendig Edom, Christus verovert inwendig de Menschheid. Hij verovert harten uit alle geslacht en taal en volk en natie. Hij bewerkt ze zóó, dat ze Hem en Zijn Vader zoeken, door de kracht van den Heiligen Geest”.

⁴⁾ In aardse beelden volgt nu een beschrijving van den geestelijken zegen in Christus, aanvankelijk bij Zijn eerste, uiteindelijk bij Zijn tweede komst.

zullen de bergen zooveel most laten afdruppelen, dat alle heuvelen er in opgelost worden.

14 Dan zal Ik Israël, Mijn volk, vrijspreken van schuld en straf. Ze zullen dan niet meer als slaven voor vreemden behoeven te werken, maar ze zullen zelf de verwoeste steden die ze herbouwd hebben, bewonen, zelf drinken den wijn uit de wijngaarden die ze plantten, en zelf eten de vrucht uit de boomgaarden, die ze aangelegd hebben ¹⁾).

15 Dan zal Ik hen bestendig doen wonen in hun eigen land, waar ze niet weer uit verjaagd zullen worden, want het is het land, door *Mij* hun gegeven. Deze genadegift Gods is dus onberouwelijk, wijl toegezegd door den God des Verbonds — ùw God!

¹⁾ Dit is dus de tegenhanger van het oordeel, uitgesproken in h. 5 : 11.

PARAPHRASE
VAN HET BOEK VAN DEN PROFEET
OBADJAH

DOOR

H. VELDKAMP

TER INLEIDING.

§ 1. *De profeet en zijn boek.*

We kunnen onze opmerkingen over den profeet en zijn boek in één paragraaf afdoen, omdat er over den persoon van Obadjah al heel weinig te zeggen valt. Zelfs de schaarsche gegevens die over *Amos'* maatschappelijke positie medegedeeld worden, ontbreken ten aanzien van Obadjah geheel. Alle pogingen die gedaan zijn, om onzen profeet te identificeren met personen van gelijken naam in de Heilige Schrift, missen genoegzamen grond.

We kunnen alleen vaststellen, dat *Juda* het terrein van zijn profetische werkzaamheid geweest is, in tegenstelling met *Amos* die, hoewel Judeër, door God naar het Tienstammenrijk is gezonden. Van Samaria en Bethel, door *Amos* veelvuldig genoemd, hooren we bij Obadjah niets. Wel van Jeruzalem en van de kinderen van *Juda*. Daar draait alles om. Als heelemaal aan het slot ook *Israël* onder den naam van „huis van *Jozef*” nog genoemd wordt, dan geschiedt dat enkel om uiting te geven aan de profetische verwachting van de eindelijke hereeniging van alle stammen, wil men de eenheid der kerk. Het feit dat *Amos* en Obadjah elk een eigen terrein van werkzaamheid hebben gehad is natuurlijk niet het eenige wat hen onderscheidde. Veel grooter onderscheid treedt aan den dag in beider accentueering van de „*Jom Jahvè*”, de *Dag des Heeren*. Ik zeg expres: accentueering, omdat van een tweeërlei „beschouwing” geen sprake is. De een bekijkt *dezelfde* zaak uit een andere gezichtshoek dan de ander, en legt daarom het accent anders.

Paulus en *Jacobus* zijn daarvan de Nieuw-Testamentische voorbeelden, inzake „geloof en werken”. Over dien „*Dag des Heeren*” straks nog iets meer.

Voorts weten we óók nog van Obadjah, dat zijn *naam* beteekent: knecht des Heeren. Dat is alles. Maar dat is ook genoeg. Niet op den man, die het Woord spréékt, maar op het Woord zelf komt het aan. De knechten des Heeren kunnen in vergetelheid verdwijnen, als de Heere Zelf maar groot wordt. Obadjah, de knecht des Heeren moet minder worden en Christus, de „Knecht des Heeren” moet wassen.

Wat nu het Woord betreft dat Obadjah gesproken heeft, en dat neergelegd is in dit korte boek — het feit dat het in den kanon een plaats gekregen heeft na Amos', praediceert niets omtrent den *tijd* waarin Obadjah het gesproken heeft. Er is over die dateering van Obadjah heel veel geschreven. Allerlei kwestie's die hiermee samenhangen¹⁾ kunnen hier gevoegelijk blijven rusten. M.i. zijn de argumenten voor een vroege dateering het sterkst, en behoeft het leedvermaak van Edom over Jeruzalem's val niet te zien op de inneming van Jeruzalem in 586 en de daarop volgende ballingschap, maar is het heel goed mogelijk, dat Obadjah het oog gehad heeft op de verovering van Jeruzalem tijdens Joram, waarvan in 2 Kron. 21 : 16, 17 staat: „Zoo verwekte de Heere tegen Joram den geest der Filistijnen, en der Arabieren, die aan de zijde der Mooren zijn. Die togen op in Juda en braken daarin, en voerden alle have weg, die in het huis des konings gevonden werd, zelfs ook zijn kinderen en zijn vrouwen, zoodat hem geen zoon overgelaten werd, dan Joahaz, de kleinste zijner zonen”.

In dat geval profeteerde Obadjah reeds een eeuw vóór Amos.

Zoals gezegd — we laten hier de argumentatie vóór en tegen rusten, maar wijzen toch nog even op de reeds aangevoerde verschillende accentueering van den „Dag des Heeren”.

Zowel bij Amos als Obadjah staat deze „Dag des Heeren” in het middelpunt der prediking, maar de uitwerking is bij beiden verschillend.

De „Dag des Heeren” is de dag, wil men, de periode, de Messiaansche heilstijd, waarin de openbaring valt van 's Heeren gericht over alle vijanden. Deze afrekening met de „volken”, sluit dan vanzelf in heil en verlossing voor het volk des Heeren. De uiteindelijke vervulling van dezen „dag” is de dag des gerichts bij de wederkomst van Christus, maar de profeten zien beide komsten nog in één punt samenvallen.

Nu is het Obadjah, die vooral den nadruk legt op het gericht over de *heidenen*. Hij profeteert: „Voorwaar, nabij is de dag des Heeren, (komend) over alle *volken*”. (vs. 15a) terwijl deze dag voor Gods volk een vreugdedag zijn zal: „die van het huis Jacob zullen hun bezittingen weder in bezit nemen”. (vs. 17m)

Amos daarentegen roept het „wee” uit over de *Israëlieten*, die den dag des Heeren begeeren, die Dag zal voor hen, zoo waarschuwt hij, gansch geen licht zijn, maar enkel duisternis!

¹⁾ Zoo bijvoorbeeld de vraag of, gezien de treffende overeenkomst tusschen Ob. 1—5 en Jer. 49 : 7 v.; Obadjah van Jeremia gebruik heeft gemaakt of omgekeerd. Wie daarvan meer weten wil, raadplege desbetreffende commentaren.

Tegenspraak is hier natuurlijk niet. De kwestie is alleen (en dit pleit er m.i. sterk voor om Obadjah tijdrekenkundig vóór Amos te stellen) dat men uit Obadjah's profetie een verkeerde conclusie getrokken had. Niet zijn „leer”, maar het misbruik ervan maakte ook toen reeds goddelooze en zorgeloze mensen. Men ging leven in den waan, dat de „dag des Heeren” *persé* voor Israël heil zou brengen enkel en alleen, omdat het „het uitverkoren volk” was, óók al was het geheel van het Verbond losgeweekt. En dien langzaam ingeslopen waan komt Amos verstoren. Het blijft waar: „de Dag des Heeren” zal gericht brengen over alle „vijanden”, maar bij deze vijanden is dan ook het afvallige Israël begrepen. En die dag zal heil brengen voor Gods volk, maar dat volk Gods is niet het vleeschelijke Israël maar de „heilige rest”, het „overblijfsel naar de verkiezing der genade”.

§ 2. *De Christusprediking van Obadjah.*

Obadjah verkondigt den „Ebed Jahvè”, den Knecht des Heeren: Deze wordt door hem wel niet met name genoemd, doch wel bedoeld, en vormt het allesbeheerschende uitgangspunt van zijn profetie. De Messiaansche heilstijd — nog geschetst in beelden en kleuren aan de Oud-Testamentische gedachtenwereld ontleend (hoe kòn het anders) — kàn er niet zijn zonder den Messias. Het „koninkrijk Gods”, wèl met zooveel woorden genoemd (vgl. het einde- en hoogtepunt dezer profetie vs. 21: het koningschap zal des Heeren zijn) kàn er niet wezen zonder den door God gezalfden Koning. Men behoeft van Obadjah's voorzegging van dit „koningschap” en de nederwerping der Gode-vijandige macht maar één stap te doen om uit te komen bij 1 Cor. 15: „Want Hij moet als koning heerschen, totdat Hij al de vijanden onder Zijn voeten zal gelegd hebben”. Deze profet „onder de schaduwen” ziet reeds het koninkrijk Gods „nabij” gekomen (vs. 15) en straks tot volle ontplooiing gebracht bij 's Heeren wederkomst.

Tegenover het Godsrijk staat antitethisch het rijk der duisternis. En van dit rijk der duisternis, dat zich reeds van het Paradijs af tegen den Christus verzet, is hier Edom of Ezau de vertegenwoordiger. Ezau die schaterlacht over den ondergang van Jeruzalem, de gemeente Gods. Ezau, die niet zoozeer de gemeente Gods, maar den Christus Gods belaagt, want zijn blijdschap over Jeruzalems ondergang vindt een dieperen grond in de satanische vreugde over de (gewaande) verhindering van de komst van Christus in het vleesch. Daarom wordt over Edom het oordeel uitgesproken.

Zij, die meenen dat Obadjah slechts het nationalistische Jodendom representeert, die hier in zijn wraak over Edom slechts uiting geeft aan wat er in het Jodendom smeulde aan altijd durende wrok tegen Ezau; die voorts in het „gelijk als gij gedaan hebt zal u gedaan worden” (vs. 15) slechts een Oud-Testamentische „vergeldingstheorie” zien, die ook zou uitkomen in de zgn. „vloekpsalmen”, hebben er natuurlijk niets van begrepen. Die wraakgedachte is hier evenmin aanwezig als in den Catechismus, die spreekt van het werpen van al Zijne en mijne vijanden in de eeuwige verdoemenis; en in het roepen van de zielen onder het altaar in de „Openbaring van Johannes” om wraak over hun bloed. Hier is integendeel het uitroepen en verheerlijken van de deugd der „liefde” Gods, die niet alleen uitkomt in de verlossing van Zijn volk, maar ook in Zijn heilige Zelfliefde, die alles wat Zijn heiligheid blijft weerstaan als een vlam moet verteren.

In Obadjah is niet de mensch maar God aan het woord.

God openbaart hier in dit boek niet alleen Zijn deugden, maar ook een van de fasen der permanente antithese tusschen het koninkrijk Gods en het rijk der duisternis, Vrouwenzaad en slangenzaad, Christus en Antichrist. De helsche lach van Ezau op de ruïne's van Jeruzalem's muren moet in dat licht bezien.

Dat juist *Ezau* hier genoemd wordt als vertegenwoordiger van het rijk der hel is een bijzonderheid, die niet over het hoofd gezien mag worden. Dit is een belangrijk element in de geschiedenis der Godsopenbaring.

Er wordt nl. in Obadjah veel nadruk op gelegd dat Ezau een broeder van Jacob was. En dit afvallige Bondskind gaat niet alleen met de heidenen mee in de versmading van Jeruzalems inwoners, maar stelt zich zelfs aan de spits, zóózeer dat straks de andere „heidene” meetuimelen in Edoms val. Edom, Jacobs broeder is dus de vertegenwoordiger en aanvoerder der Gode-vijandelijke wereldmacht. Deze lijn van Ezau, het afvallige Bondskind, wordt in het Nieuwe Testament doorgetrokken in den Antichrist, die tegelijk de „Afvallige” genoemd wordt, de renegaat, wiens haat nog veel feller is dan van hem, die nimmer van het christendom hoorde.

Toch is de voorzegging van Edom's ondergang ook weer niet absoluut. In het slotvers van Obadjah is sprake van „richters”, die Ezau's gebergte richten zullen. Klaarblijkelijk wonen daar dus nog Edomieten, die nu echter bij het „koninkrijk, dat des Heeren zal zijn” zijn ingelijfd. We vinden hier dezelfde gedachte, die ook door Amos is uitgesproken, waar in zijn profetie wordt gerept van het „overblijfsel van Edom”. Wel verdwijnen alle vijanden, maar dit kan ook geschieden door van die vijanden

vrienden te maken. Niet alleen de „Filistijnen, de Tyriërs, en de Mooren” worden opgeschreven in het boek des levens, bij het tellen der volkeren, maar ook zelfs de nazaten van Jacobs ervijand Edom. En zoo kan in deze „wraakzang” over al de heidenen reeds iets gehoord worden van het koraal van alle natiën, en tongen, die in het nieuwe Jeruzalem als met een stem veler wateren den lof van het Lam bezingen.

DE PROFETIE VAN OBADJAH.

Opschrift (vs. 1a).

1a Wat hier volgt, is de openbaring aangaande de toekomst, welke Obadjah van den Heere ontvangen heeft.

A. *Edom's ondergang*, (vs. 1b—9).

1b Zóó zegt de Heere die *alle* dingen bestuurt, aangaande Edom. (Ik leg er vooraf den nadruk op dat hetgeen ik hier — in overeenstemming met vroegere profeten — aankondig, niet ons eigen verzinzel is, maar openbaring des Heeren. En wanneer straks een bode zal trekken van volk tot volk om de verschillende natie's op te wekken tot een Alliantie tegen Edom, zeggende: Mobiliseert uw legers en komt mee ten strijde tegen dat land, dan staat de zaak precies zoo: die volkerenbeweging komt niet uit hen zelf op, maar daar staat de Heere achter, en die volken zijn slechts Zijn instrumenten).

2 Nu dan, alzoo zegt de Heere van Edom:

Ik zal u zeer vernederen, zoodat ge diep veracht zult worden door alle volken — dit gebeurt zoo stellig als zag ik het reeds vóór mij!

3 Gij denkt wel veilig te zijn achter de natuurlijke verdedigingswerken van uw bergland, maar ditmaal zal uw hoogmoedig vertrouwen blijken ijdel te zijn.

O gij, die daar uw vestingen gebouwd hebt in de hooge rotskloven¹⁾, en u veilig genesteld hebt in de schier ontoegankelijke hooggelegen bergpassen! Ge denkt²⁾ bij uzelf: wij zijn onoverwinnlijk; wie zou ons uit deze stellingen kun-

¹⁾ Het land Edom was zeer rotsachtig. De hoofdstad heette Sela of Petra d. i. rots. Het beschikte dus over natuurlijke verdedigingslinies.

²⁾ In den tekst staat: „ge spreekt in uw hart' 'Het hart is voor den Hebreër de zetel van het verstand.

nen verdrijven, of ons een nederlaag kunnen toebrengen?

4 Nu, dat zal *Ik* doen!

Ofschoon gij hoog woont en troont op de bergen, waar de adelaars hun nest bouwen ver boven alle andere vogelen, *Ik* wil u wel zeggen dat al zoudt *gij* u nestelen in den hemel zelf tusschen de sterren — waar zelfs die adelaars niet komen kunnen — ook dan zou *Ik* u van daar naar beneden halen — zoo zegt de Héére!

5 Uw verdedigingswerken kunnen u dus niet behouden.

Integendeel zullen uw vijanden uw land op de meest radicale wijze berooven en verwoesten.

Als er ergens dieven komen aansluipen of roovers bij nacht (o, ik moet er niet aan denken welk een totale ondergang u te wachten staat) dan nemen die dieven meestal nog niet *alles* mee, maar zooveel als er van hun gading is. Sterker nog: als ergens in een wijngaard druivenplukkers komen ¹⁾, dan weet ge dat deze tenminste nog een nalezing moeten laten staan! ²⁾

6 Maar ùw beroovers zullen totaal *niets* laten staan. Ze zullen Edom doorsnuffelen tot in de uiterste schuilhoeken, en alle schatten, die in geheime bergplaatsen ³⁾ in de rotsen opgestapeld liggen ⁴⁾, zullen worden opgespoord.

7 Hier komt nog bij, dat ge deze catastrophe zult hebben te „danken” aan uw vroegere bondgenooten en vrienden: die bondgenooten zullen u namelijk uit uw eigen land verdrijven tot de uiterste grenzen toe, om er dan zelf bezit van te nemen ⁵⁾.

En wat die „vrienden” betreft, die volken met wie

¹⁾ Dit beeld is naar het leven geteekend, omdat er in Edom in het gebergte Seir veel wijngaarden waren.

²⁾ Dit beeld zegt nog meer dan dat van de dieven. Die *konden* nog alles meenemen, maar druivenplukkers *mochten* niet alles meenemen. Een nalezing moest voor de armen overblijven (vgl. Deut. 24 : 21).

³⁾ Naar de gewoonte van dien tijd om schatten in den grond te verbergen. vgl. de gelijkenis van de schat in den akker.

⁴⁾ De Edomieten waren nl. tengevolge van uitgebreide handelsrelaties zeer rijk.

⁵⁾ Dit schijnt de beste opvatting van den tekst, die eigenlijk niet spreekt van verdrijven, maar van „wegleiden” naar de grenzen.

Obadjah drukt zich misschien ietwat ironisch uit, omdat straks blijken zal, dat een en ander geschiedde door verraad.

ge op voet van vrede leefdet en waar ge handelsrelaties mee onderhoudt, die zullen u bedriegen, door zich bij uw vijanden aan te sluiten en u zoo te overrompelen.

Ze zullen zóó bedriegelijk handelen dat ze onder den schijn van u van voedsel te voorzien, u in een hinderlaag zullen lokken, zoodat ge gevangen wordt. Dientengevolge zullen al de wijze berekeningen van uw diplomaten falen.

8 Ja, wat die diplomatie betreft, — zal het in dien dag uwer benauwdheid niet zóó wezen, zegt de Heere, dat Ik Edom¹⁾ totaal van wijsheid zal berooven, zoodat Edoms politici als met blindheid geslagen schijnen en er geen verstand meer op Ezau's gebergte schijnt te zijn?

9 En evenmin als de wijzen en verstandigen in de kabinetten redding kunnen brengen, zoomin ook de legers in het veld.

Zullen op dien dag uw heldhaftige strijders niet versagen o Teman?

Zoo zal dan niemand het land langer kunnen beschermen en het gevolg zal wezen de finale uitroeiing en een geweldige slachting op Edoms bergen.

B. *De reden van Edoms ondergang* (vs. 10—14).

10 Dit schrikkelijk lot hebt gij ten volle verdiend, Ezau, vanwege uw schandelijke houding tegenover uw broeder-volk, de nakomelingen van Jacob. Ge zijt nl. gewelddadig opgetreden tegen hem — uw broeder nog wel! — en daarom zult gij zelf volkomen te schande gemaakt worden. Ge zult zóó volkomen vernietigd worden, dat alle hoop op nationaal herstel ten eenenmale uitgesloten is.

11 Wat dit gewelddadig optreden inhield, weet gij zelven zeer wel: Het was op den dag, toen Jeruzalem de schrikkelijke ramp trof, dat het door vijandelijke legers werd ingenomen. Toen, op dien dag van grooten nood, toen vreemde troepen Juda's have wegsleepten en barbaren de poorten van Jeruzalem binnentrokken, en al wat zich in de stad bevond, onder zich verdeelden, tóen, zeg ik, op dien verschrikkelijken onheilsdag, stondt gij er niet alleen bij te

¹⁾ Edom, met name de stam der Temanieten was beroemd om zijn wijsheid. vgl. Elifaz de Temaniet. Job 2 : 11.

kijken, zonder één hand uit te steken (inplaats van uw broeder bij te staan), maar ge hebt dit alles ook met welgevallen aangezien, ja, zelfs hebt ge met die vreemde overweldigers meegedaan, door u aan de zijde der vijanden te scharen.

- 12 Mij ernstig misnoegen spreek ik uit over dit meer dan schandelijk gedrag: dat ge vermaak geschept hebt in het ongeluk, dat uw broeder trof, op zijn ongeluksdag! dat ge leedvermaak gehad hebt over den rampspoed, die de kinderen van Juda trof — op den dag van hun ondergang! dat ge hem nog luide gehoord hebt ook met smalende woorden — op hun jammerdag! dat gij — alsof dit nog niet genoeg ware — mèt de vijandelijke henden de poorten van Jeruzalem, waar Mij volk woonde, binnengetrokken zijt — op den dag van hun verderf! dat gij niet alleen groot plezier hadt over hun ellende — op den dag hunner benauwdheid! dat gij echter ook, plunderend en stelend uw handen uitgestrekt hebt naar hun bezit — op den dag van hun nood!

- 14 Dat gij tenslotte u zelfs niet ontzien hebt, u te posteeren daar waar buiten Jeruzalem de wegkruising is, om op dit punt waar de vluchtelingen uit de stad samenstroonden, sommigen neer te slaan, en de rest verraderlijk over te leveren aan den meedogenloozen vijand — op dien onheilsdag!

C. *De dag der vergelding* (vs. 15, 16).

- 15 Dit kan niet ongewroken blijven!
Daarom, voorwaar zeg ik u, er zal op dezen onheilsdag voor Mij volk een andere onheilsdag volgen — voor alle volken!

En deze dag is al zeer dichtbij!

Dit is des Hèèren dag waarop Hij een algemeene gerichtsoefening houden zal over alle natiën, en speciaal over u, Edom!

Dit is de dag der rechtvaardige vergelding — met wat maat gij gemeten hebt, zal u weder gemeten worden; gij zult loon naar werken krijgen en ontvangen naar hetgeen gij gedaan hebt!

16 Dít is nl. de vergelding:

Gijlieden hebt bij de inneming van Jeruzalem uw drinkgelagen gehouden op den berg Sion, *Mijn* heiligen berg. —

Maar dit drinken van den vreugdewijn zal gevolgd worden door het drinken van den beker van Mijn toorn!

Uit dien beker zult gij niet alleen, maar zullen *alle* volken drinken ¹⁾. Onophoudelijk en met volle teugen. En al zwelgende zullen zij verzwolgen worden door Mijn toorn, en zij zullen zóó volledig van de aarde verdwijnen, alsof ze nooit op de aarde geweest waren.

D. *De dag des heils* (vs. 17—21).

17 Maar deze dag van onheil voor de vijanden des Heeren zal op *zijn* beurt weer een dag van vreugde worden voor het volk des Heeren. De berg Sion zal dan de plaats zijn, waar de ontkomenen uit het gericht nu gedurig en veilig kunnen wonen, en deze berg zal onschendbaar wezen, zoodat vijandelijke benden hem niet meer ontheiligen en overweldigen zullen, en de *kinderen* van Jacob zullen dan weer volledig bezit nemen van de erfenis die de Heere aan *vader* Jacob gezworen heeft te zullen geven.

18 Dan zullen ook de twee vaneengescheurde rijken, het huis van Jacob en het huis van Jozef weer één worden en gezamenlijk zullen ze een macht vormen gelijk aan een vlamme vuurs, die alles verteert. Zooals het vuur het kaf verteert zoo zal het huis van Edom dan verteerd worden. Zooals eens Edom Juda heeft pogen te verdelgen, zoo zullen dan Juda en Israël samen Edom verdelgen, ja zóó volledig, dat er niet één Edomiet overblijft. Dit is niet mijn begeerte, maar dit is het woord, dat de Heere zelf gesproken heeft.

19 Alle verloren gebieden zullen dan weer in het bezit van het volk des Heeren terugkeeren ²⁾: men zal de

¹⁾ De overgang van Edom op „alle volken” zal zóó te verklaren zijn, dat Edom bij de verovering van Jeruzalem een zeer vooraanstaande plaats heeft ingenomen, en dus in zekeren zin als representant beschouwd kan worden van de Gode-vijandige wereldmacht.

²⁾ Dit is een O.T. voorstelling van het nieuwe Jeruzalem, waar de koningen hun eer en heerlijkheid zullen inbrengen. Vgl. ook de Bergrede: zij zullen het aardrijk beërven.

Negeb¹⁾ d. i. het bergland van Edom, weer in bezit nemen, en de Sjefela²⁾ d. i. het gebied der Filistijnen, en men zal bezit nemen van de landstreek van Efraïm, het gebied der Samaritanen, en van het Ammonietische Gilead³⁾.

20 En zóó volkomen zal de Verbondsbelofte, aan Abraham gedaan,⁴⁾ in vervulling gaan, dat de teruggekeerde ballingen van Noord-Israël het noordelijk deel des land weer in bezit zullen nemen, namelijk het door de Kanaänieten bezette gebied tot Zarfath toe;⁵⁾ en de ballingen uit Juda, die in Sépharad⁶⁾ woonden de steden van het zuidelijk deel des lands.

21 Dit zal geschieden door het moedig optreden van mannen, die als Israëls bevrijders naar den berg Sion zullen optrekken. Deze mannen zullen richten in rechtmatigheid over dit nieuwe Rijk, waarbij ook Edom ingelijfd zal zijn.

En over dit Koninkrijk, dat zich uitbreiden zal over alle natiën zal de Heere Zelf als Koning heerschen!

¹⁾ D. i. het „Zuiderland”.

²⁾ D. i. het „Laagland”, het gebied der Filistijnen.

³⁾ Wij lezen: B'ne Ammon, inplaats van B'n Jamin.

⁴⁾ Nl. in Gen. 28 : 14: En gij zult uitbreken in menigte, westwaarts en oostwaarts en noordwaarts en zuidwaarts.

⁵⁾ D. i. tot boven Tyrus het uiterste noorden.

⁶⁾ De ligging van deze stad is niet bekend. Bedoeld zal wel zijn een stad in het Babylonische Rijk, waar bedoelde ballingen gedurende de ballingschap verblijf hielden. Het verdient hierbij nog opmerking, dat Obadjah, door van terugkeerende ballingen te spreken, zich op het standpunt stelt, alsof de ballingschap reeds een feit is, hoewel hij vóór de ballingschap leefde. (Zie inleiding). Een dergelijke redefiguur komt bij de profeten wel meer voor.

INHOUD.

A M O S.

Ter inleiding	7
§ 1: De profeet	7
§ 2: De prediking	8
§ 3: Het boek	11
§ 4: Amos en Christus	12
Deel I: De profetieën tegen de omliggende heidenvolken, uitlopende op de gerichts aankondiging tegen Juda en Israël (h. 1 en 2)	14
Opschrift (h. 1 : 1).	
A. Het gericht over de volkeren. (inleiding h. 1 : 2)	14
B. Het gericht over de volkeren. (spreuk tegen Damascus h. 1 : 3—5)	15
C. Het gericht over de volkeren. (spreuk tegen de Filistijnen h. 1 : 6—8)	16
D. Het gericht over de volkeren. (spreuk tegen Tyrus h. 1 : 9, 10)	17
E. Het gericht over de volkeren. (spreuk tegen Edom h. 1 : 11, 12)	17
F. Het gericht over de volkeren. (spreuk tegen Ammon h. 1 : 13—15)	18
G. Het gericht over de volkeren. (spreuk tegen Moab h. 2 : 1—3)	19
H. Het gericht over de volkeren. (spreuk tegen Juda h. 2 : 4, 5)	20
J. Het gericht over de volkeren. (spreuk tegen Israël h. 2 : 6—16)	20
Deel II: Boetpredikatie's tegen Israël (h. 3—6)	25
A. Amos geeft het volk rekenschap van zijn onheilsbood- schap (h. 3 : 1—8)	25
B. Het oordeel over de rijken van Samaria (h. 3 : 9—15)	27
C. Het oordeel over de vrouwen van Samaria (h. 4 : 1—3)	28
D. De zonden van Bethel en Gilgal (h. 4 : 4, 5).	

E.	De blijken van Gods ongenoegen over Israëls „vroomheid” (h. 4 : 6—11)	30
F.	De oordeelsaankondiging over Israëls onbekeerlijkheid (h. 4 : 12, 13)	32
G.	Het doodenlied over het Tienstammenrijk en zijn motivering (h. 5 : 1—3)	33
H.	De roep tot het leven (h. 5 : 4—6)	33
J.	De verdorven mensch en de verheven God (h.5 : 7—17)	34
K.	Geen verbondszegen zonder verbondsgehoorzaamheid (h. 5 : 18—27)	37
L.	Het „wee” over valsche gerustheid en ijdele zelfverheffing (h. 6)	40
Deel III: De vijf gezichten, onderbroken door eenige profetieën en het historisch verhaal van het conflict tusschen Amos en Amazia (h. 7—9)		
A.	Het lentevisioen: de sprinkhanen (h. 7 : 1—3)	44
B.	Het zomervisioen: de groote droogte (h. 7 : 4—6)	45
C.	Het derde visioen: het paslood (h. 7 : 7—9)	45
D.	Amos en Amazia (h. 7 : 10—17)	46
E.	Het herfstvisioen: het rijpe ooft (h. 8 : 1—3)	47
F.	Niettemin geen hunkering naar God, maar naar goud (h. 8 : 4—6)	48
G.	Het oordeel (h. 8 : 7—14)	49
J.	's Heeren machtsopenbaring in natuur en geschiedenis (h. 9 : 5—7)	52
K.	Gericht en genade (h. 9 : 8—15)	53

O B A D J A H.

Ter Inleiding	59
§ 1. De profeet en zijn boek	59
§ 2. De Christusprediking van Obadjah	61
De profetie van Obadjah. Opschrift (vs. 1a)	64
A. Edom's ondergang (vs. 1b—9)	64
B. De reden van Edom's ondergang (vs. 10—14)	66
C. De dag der vergelding (vs. 15, 16)	67
D. De dag des heils (vs. 17—21)	68